

การปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อบรรเทาช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

นายปรเมศร์ อุดร

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวัฒนธรรมและการออกแบบเพื่อความยั่งยืน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

การปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อบรรเทาช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

นายปรเมศร์ อุดร

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวัฒนธรรมและการออกแบบเพื่อความยั่งยืน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ใบรับรองโครงการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

เรื่อง การปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อบรรเทาช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

โดย นายปรเมศร์ อดุตร

ได้รับอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอนุรักษ์วัฒนธรรมและการออกแบบเพื่อความยั่งยืน

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย / หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนา อนันต์อาษา)

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.โจเซฟ เคตารี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนา อนันต์อาษา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ศรัณู สิมศิริ)

ชื่อ : นายปรเมศร์ อุดร
ชื่อการค้นคว้าอิสระ : การปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อบรรเทาช่องว่างระหว่างวัยในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
สาขาวิชา : นวัตกรรมและการออกแบบเพื่อความยั่งยืน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก : รองศาสตราจารย์ ดร.ธนา อนันต์อาชา
ปีการศึกษา : 2567

บทคัดย่อ

การปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อบรรเทาช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ถึงความต้องการในการอยู่อาศัยของช่วงอายุวัยที่มีความแตกต่างกันภายใต้การ
อยู่อาศัยร่วมกันภายในบ้านพักอาศัยเดียวกัน โดยมีขอบเขตทางด้านการศึกษาในเรื่องของ ลักษณะทาง
ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ลักษณะของพฤติกรรมของช่วงอายุวัย ที่ส่งผลต่อลักษณะของกิจกรรมที่
เกิดขึ้นในการอยู่อาศัยร่วมกัน และความเหมาะสมทางด้านลักษณะทางกายภาพ โดยทำการสำรวจกลุ่ม
ตัวอย่าง โดยใช้ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม ของผู้ที่พักอาศัยที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ
ปริมณฑล ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ตามช่วงอายุวัย ได้แก่ GEN
BABY BOOMER , GEN X , GEN Y , GEN Z เพื่อให้ได้มิติที่แตกต่างทางด้านข้อมูล จากการศึกษาวิจัย
จะทราบถึงความต้องการทางด้านการใช้สอยพื้นที่บ้านพักอาศัยของแต่ละช่วงอายุวัย ในบริบทของ
ความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่แตกต่างกัน และสามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาต่อยอดเพื่อ
เป็นแนวทางการปรับปรุงบ้านพักอาศัย หรือใช้เป็นข้อมูลเพื่อการออกแบบบ้านพักอาศัยที่สามารถตอบสนอง
ถึงความแตกต่างทางด้านการใช้สอยพื้นที่ของแต่ละช่วงอายุวัยเพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยในการอยู่อาศัย
ร่วมกันได้ในลำดับต่อไป

(มีจำนวนทั้งสิ้น 57 หน้า)

คำสำคัญ : การปรับปรุง , บ้านพักอาศัย , การใช้สอยพื้นที่ , ช่วงอายุวัย

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

Name : Mr. Parames Udorn
Independent Study Title : Improving Housing for Alleviating Generation Gaps in Bangkok Metropolitan
Major Field : Innovation and Designing for Sustainability
King Mongkut's University of Technology North
Bangkok
Independent Study Advisor : Associate Professor Dr. Thana Ananacha
Academic Year : 2024

ABSTRACT

The improvement of housing to alleviate the generation gap in Bangkok and its vicinity The objective of this study is to examine the housing needs of different age groups cohabiting within a single residential unit. The study focuses on exploring the dynamics of intergenerational living, specifically considering the nature of family relationships, age-related behavioral characteristics, and how these factors influence shared domestic activities and the suitability of physical living spaces. Data were collected through questionnaires distributed to residents living in Bangkok and its metropolitan areas. The analysis was conducted using statistical methods, with the sample population categorized into four generational groups: Baby Boomers, Generation X, Generation Y, and Generation Z. This generational segmentation provides a diverse perspective for data analysis. The research aims to identify the distinct spatial needs of each age group within the context of varying family dynamics. The findings can serve as a foundation for developing housing improvement strategies or for designing residential environments that better accommodate the differing spatial requirements of each generation, thereby helping to bridge the generation gap in shared living arrangements.

(Total 57 Pages)

Keywords: Improvement, Housing, Space usage, Age group

Advisor

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาในระดับมหาบัณฑิต ผู้ศึกษามีความตั้งใจที่จะต่อยอดองค์ความรู้ทางด้านวิชาชีพ สถาปัตยกรรมโดยองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ เพื่อนำหลักการกระบวนการวิธีการคิดอย่างเป็นระบบระเบียบแบบแผนมีขั้นตอน ไปปรับใช้ในการปฏิบัติวิชาชีพ การศึกษาค้นคว้าอิสระจะสำเร็จไม่ได้หากไม่มีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ครูอาจารย์ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อนร่วมชั้นเรียน ที่ส่งเสริม สนับสนุน แนะนำเสมอมา

ปรเมศร์ อุดร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ซ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	3
1.2 วัตถุประสงค์.....	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัย	5
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับช่องว่างระหว่างวัย	12
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3	26
วิธีการดำเนินวิจัย	26

3.1 กรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์.....	26
3.2 วิธีการศึกษา.....	28
บทที่ 4	32
ผลกาวิจัย	32
4.1.การวิเคราะห์ปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไป	32
4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการใช้สอยพื้นที่	34
4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านพฤติกรรม	40
บทที่ 5	43
สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	43
5.1 สรุปผลการศึกษา	43
บรรณานุกรม.....	45
ภาคผนวก.....	49
ประวัติผู้เขียน	57

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4-1 ปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง1.....	32
---	----

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่

3-1 กรอบแนวความคิดกระบวนการวิเคราะห์.....	27
4-1 ประเภทที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่าง	34
4-2 แสดงสถานภาพครอบครัวกับความต้องการปรับปรุง.....	35
4-3 แสดง ช่วงอายุ GEN Z ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 1 ในพื้นที่พักอาศัย.....	36
4-4 แสดง ช่วงอายุ GEN Z ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 2 ในพื้นที่พักอาศัย	36
4-5 แสดง ช่วงอายุ GEN Y ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 1 ในพื้นที่พักอาศัย.....	37
4-6 แสดง ช่วงอายุ GEN Y ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 2 ในพื้นที่พักอาศัย	37
4-7 แสดง ช่วงอายุ GEN X ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 1 ในพื้นที่พักอาศัย.....	38
4-8 แสดง ช่วงอายุ GEN X ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 2 ในพื้นที่พักอาศัย.....	38
4-9 แสดงช่วงอายุ GEN BABYBOOMER ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 1 ในพื้นที่พักอาศัย.....	39
4-10 แสดง ช่วงอายุ GEN BABYBOOMER ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 2 ในพื้นที่พักอาศัย.....	39

บทที่ 1

บทนำ

ปัจจัยที่มีความสำคัญในการดำรงชีพ ที่นอกเหนือจากอาหารและเครื่องนุ่งห่มแล้วนั้น ที่อยู่อาศัยก็มีความสำคัญ และเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมเมืองเช่นกัน จุดที่เล็กที่สุดของสังคม เริ่มจากครอบครัว ในครอบครัวจะประกอบไปด้วย ผู้อยู่อาศัยที่มีความแตกต่างกันในแต่ละครอบครัว เช่น จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่อาศัยร่วมกัน เพศและวัย ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ งานอดิเรก เป็นต้น สิ่งต่างๆ ที่ได้กล่าวมานี้มีผลกระทบต่อรูปแบบของการอยู่อาศัย อันเนื่องมาจากความต้องการในการใช้สอยพื้นที่ที่มีความต้องการที่แตกต่างกันไปตามแต่บริบท ยกตัวอย่างในช่วงก่อนหน้านี้เกิดโรคระบาด โรคไข้หวัดโควิด 19 เกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในด้านพฤติกรรมในการอยู่อาศัย ผู้คนส่วนใหญ่ในช่วงนั้นใช้พื้นที่บ้านพักอาศัยในการทำงาน เพื่อลดการพบปะ ป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่กระจายของโรคระบาดไข้หวัดโควิด 19 ยกตัวอย่างเช่นการปรับใช้พื้นที่รับประทานอาหารให้เป็นพื้นที่นั่งทำงาน จากผลกระทบในการเกิดโรคระบาด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ใช้สอยของบ้านพักอาศัย มีความต้องการพื้นที่ใช้สอยส่วนกลางของตัวบ้านมากขึ้น และในขณะเดียวกันนั้นสถานการณ์ปัจจุบัน สังคมไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ จำนวนของผู้สูงอายุในแต่ละครัวเรือนก็มีมากขึ้น สติของการเกิดอุบัติเหตุภายในบ้านพักอาศัยก็มีมากขึ้นเช่นกัน ความเหมาะสมของรูปแบบการใช้สอยพื้นที่ที่ดี สะดวกสบาย และเอื้อต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในหลายหลายบ้านจะเริ่มมีห้องสำหรับผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้อยู่ในชั้นล่างเพื่อความสะดวกสบายในการเข้าถึงเพื่อการพักอาศัย และในขณะเดียวกันลักษณะของสังคมผู้สูงอายุ การอยู่อาศัยร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวที่มีการกำเนิดสมาชิกใหม่เป็นครอบครัวใหญ่ที่อยู่อาศัยร่วมกันก็มีมากขึ้นเช่นกัน จึงทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างช่วงอายุวัยที่อยู่อาศัยร่วมกันในหนึ่งครอบครัว รวมถึง เทคโนโลยีที่พัฒนาและเจริญยิ่งขึ้น ส่งผลต่อลักษณะของการอยู่อาศัยและการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก

ในการศึกษาวิจัยนี้ต้องการที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมของแต่ละช่วงอายุวัยที่แตกต่างกัน ซึ่งพฤติกรรมจะเป็นสิ่งที่กำหนดถึงลักษณะของพื้นที่ใช้สอย ทั้งนี้เพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การอยู่อาศัยจึงเป็นปัจจัยต้นต้น ที่มีความสำคัญและมุ่งเน้นที่จะศึกษา ปัจจัยในเรื่องของที่อยู่อาศัย และ ลงในรายละเอียดของผู้ใช้อาคารบ้านพักอาศัย ที่มีช่วงวัยของอายุที่แตกต่างกันไป สิ่งแวดล้อมและความต้องการในการอยู่อาศัยของช่วงอายุวัยก็มีความแตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน การศึกษาเพื่อส่งเสริมจุด

เล็กๆ เพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในแง่ของสังคม เป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม

การศึกษาวิจัยจะมุ่งเน้นในการศึกษาแนวทาง การปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อบรรเทาช่องว่างระหว่างวัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยมีขอบเขตในการศึกษาบ้านพักอาศัย ประเภท ทาวน์โฮม ทาวน์เฮ้าส์ บ้านแฝด บ้านเดี่ยว ขนาดเล็ก เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนา และเป็นข้อมูลอ้างอิงในการศึกษาพัฒนาต่อไป

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวประกอบไปด้วยสมาชิกต่างๆ มาอยู่ร่วมกันภายในบ้านพักอาศัย ประกอบไปด้วยเช่น พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น การอยู่ร่วมกันของสมาชิกภายในบ้านที่แตกต่างกันด้วยอายุ เพศ บทบาท หน้าที่ การดำเนินชีวิต ค่านิยม เป็นต้น ทำให้การพักอาศัยภายในบ้านอาจจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการส่วนตัว หรือการใช้พื้นที่ได้ อาจเกิดด้วยสาเหตุของฟังก์ชันพื้นที่ ขนาดพื้นที่ที่ใช้สอยภายในบ้าน หรือจากพฤติกรรมส่วนตัวของสมาชิกภายในครอบครัว การศึกษาการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จึงเป็นการศึกษาเพื่อนำเอาผลการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อให้การพักอาศัยร่วมกันของคนแต่ละช่วงวัย มีความสะดวกสบายปลอดภัย ตรงตามความต้องการของแต่ละบุคคลนั้นๆ ได้

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ทางด้าน เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ความถี่ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการใช้สอย

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลความถี่ของกิจกรรมที่เกิดขึ้น กับความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไปพื้นฐานเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมสอดคล้องต่อการพักอาศัยร่วมกันสำหรับช่องว่างระหว่างวัย

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างอยู่อาศัยในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล โดยมีรูปแบบของบ้านพักอาศัยมีผู้อยู่อาศัยร่วมกันมากกว่า 1 คนขึ้นไป

1.3.2 รูปแบบของตัวแปรในการวิจัยจะประกอบไปด้วย

ตัวแปรอิสระ และ ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยมีข้อมูลด้านข้อมูลทั่วไป กิจกรรมที่เกิดขึ้นในการอยู่อาศัยกับพื้นที่ใช้สอย ความถี่ และรูปแบบของพื้นที่ที่เหมาะสม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ทางด้าน เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ความถี่ของ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในการใช้สอย

1.4.2 ได้ทราบข้อมูลเปรียบเทียบข้อมูลความถี่ของกิจกรรมที่เกิดขึ้น กับความสัมพันธ์ของ ข้อมูลทั่วไปพื้นฐานเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมสอดคล้อง ต่อการพักอาศัยร่วมกันสำหรับช่องว่างระหว่างวัย

1.4.3 ได้เสนอแนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อบรรเทาช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

2.1.1 ความหมายที่อยู่อาศัย

2.1.2 ประเภทที่อยู่อาศัย

2.1.3 ลักษณะการใช้พื้นที่ส่วนต่างๆ ภายในที่อยู่อาศัย

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับช่องว่างระหว่างวัย

2.2.1 ความหมายของช่องว่างระหว่างวัย

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีการแบ่งช่วงวัย

2.2.3 พฤติกรรมการเข้าใช้พื้นที่ที่อยู่อาศัยในแต่ละช่วงวัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัย

2.1.1 ความหมายที่อยู่อาศัย

ที่พักอาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เพราะมนุษย์ส่วนใหญ่ จะใช้เวลาในแต่ละวันอยู่ในบ้านพักอาศัย ทั้งการพักผ่อนหลับนอน หลบภัย หลบฝน หลบแดด และการทำงานกิจกรรมต่างๆ ภายในครอบครัว

บ้าน หมายถึง สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยซึ่งมีเจ้าบ้านครอบครองและหมายความรวมถึงแพหรือเรือจอดเป็นประจำและใช้เป็นที่อยู่ประจำหรือสถานที่หรือยานพาหนะอื่น ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยประจำได้ด้วย (พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ., 2542)

ที่อยู่อาศัยหมายถึงอาคารบ้านเรือนรวมถึงตึก โรง และแพที่มนุษย์จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยทั้งกลางวันและกลางคืน ภายในที่อยู่อาศัยประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ที่ต้องการมีทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย อุปกรณ์ และสิ่งที่ใช้สอยที่จำเป็นตามความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีงาม ทั้งส่วนตัวและครอบครัวของผู้พักอาศัย (คู่มือโครงการบ้านสะอาด อนามัยดี ชีวีสมบูรณ์, 2568)

2.1.2 ประเภทที่อยู่อาศัย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, (2568) ได้ให้ความหมายที่อยู่อาศัยคือ ลักษณะของสถานที่ที่ครัวเรือนหนึ่งๆ ใช้เป็นที่อยู่อาศัย จำแนกได้ดังนี้

1. บ้านโดด หมายถึง บ้านที่ปลูกอยู่หลังเดียวโดดๆ พร้อมทั้งเรือนครัว โรงรถ เรือนคนใช้ ด้วยถ้ามีและเป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลในครัวเรือนเดียวกันหรือบ้านที่ปลูกอยู่หลายหลัง ภายในบริเวณรั้วเดียวกัน และเป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลภายในครัวเรือนเดียวกัน เรือนทรงไทยที่ประกอบด้วยเรือนหลายหลังเชื่อมต่อกัน และเป็นที่อยู่อาศัยของครัวเรือนเดียวกัน หรือหากเรือนแต่ละหลังนั้นเป็นที่อยู่อาศัยของแต่ละครัวเรือน ก็ถือว่าเป็นบ้านโดดเช่นเดียวกัน เรือนแพซึ่งปลูกอยู่ในน้ำ ถ้ามีลักษณะเช่นเดียวกับบ้านโดด ก็นับว่าเป็นบ้านโดดด้วย กรณีบ้านเปิดโล่ง เป็นที่อาศัยของครัวเรือนหลายครัวเรือน การพิจารณาประเภทที่อยู่อาศัยของครัวเรือน ให้ครัวเรือนประธาน บ้านตึก บ้านโดด และครัวเรือนอื่น บ้านตึก ประเภทอื่นๆ

2. ทาวน์เฮาส์ (รวมบ้านแฝดด้วย) หมายถึง ตึกที่ปลูกติดต่อกันตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป โดยมีผาร่วมกันด้านหนึ่งหรือสองด้านขึ้นไป อาจเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้นก็ได้ ตัวตึกอยู่ลึกเข้ามาจากริมถนนมีบริเวณที่ว่างหน้าบ้านอาจใช้เป็นที่จอดรถหรือทำประโยชน์อย่างอื่น

3. ห้องชุด หมายถึง กลุ่มห้องอันเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครัวเรือน โดยกลุ่มห้องนี้จะต้องมีห้องครัว ห้องน้ำ ตลอดจนทางเข้าออกห้องชุดเป็นของตนเอง เช่นอพาร์ทเมนต์ แฟลต คอนโดมิเนียม แมนชั่น คอนโดเทล ฯลฯ

4. ตึกแถว ห้องแถว เรือนแถว หมายถึง ตึก หรือห้อง หรือเรือนที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครัวเรือน ปลูกติดต่อกันตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป เรียงติดกันเป็นแถว โดยมีผาร่วมกันด้านหนึ่งหรือสอง

ด้านขึ้นไป อาจจะเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้นก็ได้ ทั้งนี้รวมถึงเรือนแพแถวสำหรับคนงานกรมชลประทานด้วย

กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2565 ได้ให้ความหมายอาคารไว้ใน คู่มือการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารสำหรับประชาชน ของอาคารประเภทต่างๆ ดังนี้

1. ห้องแถว หมายความว่า อาคารที่ก่อสร้างติดกันเป็นแถวยาวตั้งแต่ 2 คูหาขึ้นไป มีผนังร่วมแบ่งอาคารเป็นคูหาและประกอบด้วยวัสดุไม่ทนไฟเป็นส่วนใหญ่
2. ตึกแถว หมายความว่า อาคารที่ก่อสร้างติดต่อกันเป็นแถวยาวตั้งแต่ 2 คูหาขึ้นไป มีผนังร่วมแบ่งอาคารเป็นคูหาและประกอบด้วยวัสดุทนไฟเป็นส่วนใหญ่
3. บ้านแถว หมายความว่า ห้องแถวหรือตึกแถวที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยซึ่งมีที่ว่างด้านหน้าและด้านหลังระหว่างรั้วหรือแนวเขตที่ดินกับตัวอาคารแต่ละคา
4. บ้านแฝด หมายความว่า อาคารที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยก่อสร้างติดต่อกันสองบ้าน มีผนังร่วมแบ่งอาคารมีที่ว่างระหว่างรั้วหรือแนวเขตที่ดินกับตัวอาคารด้านหน้า ด้านหลัง และด้านข้าง ของแต่ละบ้าน และมีทางเข้าออกของแต่ละบ้าน แยกจากกันเป็นสัดส่วน

สนธยา สนธยา วิชวัฒน์, (2557) ได้ให้ความหมายของที่อยู่อาศัยประเภทต่างๆ ดังนี้

1. บ้านเดี่ยว หรือ Single Detached House (SDH) เป็นที่อยู่อาศัยที่ไม่มีโครงสร้างใดๆ เชื่อมต่อกับที่อยู่อาศัยอื่น ๆ ทั้งด้านข้าง และด้านบน - ล่าง ยกเว้นโรงรถ หรือโรงเก็บของ มีพื้นที่เปิดกว้างรอบด้านของตัวอาคาร มีความเป็นส่วนตัวสูง พื้นที่ใช้สอยเยอะ ทั้งนี้ หากเป็นบ้านเดี่ยวในโครงการจัดสรร ตามที่ระบุในข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2550 กำหนดให้ที่ดินแปลงย่อยต้องมีขนาดความกว้างหรือความยาวไม่ต่ำกว่า 12 เมตร และมีเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า 50 ตารางวา หรือหากความกว้างหรือความยาวไม่ได้ตามขนาดดังกล่าว จะต้อง มีเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า 60 ตารางวา

2. บ้านแฝด หรือ Duplex House (DH) เป็นอาคารที่อยู่อาศัยก่อสร้างติดต่อกันสองบ้าน มีผนังแบ่งอาคารเป็นบ้าน มีที่ว่างระหว่างแนวเขตที่ดินกับตัวอาคารด้านหน้า ด้านหลังและด้านข้างของแต่ละบ้าน มีทางเข้าออกของแต่ละบ้านแยกกันเป็นสัดส่วน (บ้านแฝดจะมีพื้นที่ภายนอกอาคารคล้ายบ้านเดี่ยว แต่มีขนาดของพื้นที่ที่เล็กกว่า และมีเพียง 3 ด้าน เท่านั้น เนื่องจากมีด้านข้างด้านหนึ่งติดกับบ้านแฝดอีกหลัง ปัจจุบันรูปแบบของบ้านแฝดมีการพัฒนาไปจากเดิมมาก โดยมีการทำโครงสร้างที่เชื่อมกันที่แนวคานใต้ดิน ทำให้โครงสร้างอาคารบนดินไม่มีจุดที่เชื่อมติดกันอยู่ มองดูคล้ายบ้านเดี่ยวมากขึ้น

3. บ้านแถว (Row House) รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า ทาวน์โฮม (Townhome) มีลักษณะเป็นตึกแถวที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย มีที่ว่างด้านหน้าและด้านหลัง หรือ ระหว่างแนวเขตที่ดินกับตัวอาคาร

แต่ละคูหา มีความสูงไม่เกินกว่า 3 ชั้น ความกว้างแต่ละคูหาไม่น้อยกว่า 4 เมตร และสร้างติดต่อกันได้ไม่เกิน 40 เมตร (กฎกระทรวง ฉบับที่ 55, 2543) เป็นที่อยู่อาศัยที่ผสมคุณลักษณะของบ้านเดี่ยว และห้องชุดพักอาศัยเข้าไว้ด้วยกัน พื้นที่ใช้สอยน้อยกว่าบ้านเดี่ยว และบ้านแฝด แต่ก็มีราคาที่เหมาะสมเหตุผล สามารถเป็นเจ้าของได้ง่ายกว่า ความเป็นส่วนตัวน้อยลงมา แต่ก็ยังมากกว่าห้องชุดพักอาศัย

2.1.3 ลักษณะการใช้พื้นที่ส่วนต่างๆ ภายในที่อยู่อาศัย

บ้าน คือพื้นที่พักอาศัยและเป็นพื้นที่ที่ควรมีความปลอดภัยต่อสมาชิกภายในบ้าน ซึ่งบ้านแต่ละหลังมีจำนวนสมาชิกครอบครัวที่แตกต่างกัน บางเป็นครอบครัวใหญ่ บางอยู่อาศัยแบบครอบครัวเล็ก เป็นการอยู่ร่วมกันของสมาชิกที่มีช่วงอายุที่หลากหลาย ซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์แต่ละช่วงอายุนั้นจะมีความแตกต่างทั้งความคิด อารมณ์และพฤติกรรมทำให้มีความสำคัญในการจัดบ้านให้น่าอยู่ช่วยสร้างคุณค่าให้ผู้อยู่อาศัยในแต่ละช่วงวัยได้ใช้พื้นที่ทุกตารางวาให้เกิดประโยชน์ภายใต้ความปลอดภัย การปรับพื้นที่ส่วนรวมให้สมาชิกได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และเปลี่ยนพื้นที่ส่วนตัวให้ตอบโจทย์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน แน่นอนว่าเรื่องเล็กน้อยเหล่านี้จะทำให้สมาชิกรู้สึกอบอุ่นใจ และมีความผูกพันกันมากขึ้น (The Wisdom, 2568)

วิชัย อินธิวิศกุล, (2533) ได้อธิบายทฤษฎีหลักการออกแบบพื้นฐานของบ้านใน การจัดตำแหน่งบ้านและห้องต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อหลัก สรุปได้ดังนี้

หลักการออกแบบพื้นฐาน ประกอบด้วย

1) ตำแหน่งบ้าน (location) ทางลมในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่จะพัด จากทิศใต้ไปทิศเหนือ ดังนั้นการวางแผนผังบ้าน (plan) จะต้องหันส่วนที่เป็นหน้าต่างหรือส่วนที่ ต้องการความสบาย ขวางทิศทางลมเพื่อให้ได้รับลมอย่างเต็มที่

2) ห้องรับแขก (living room) เป็นห้องที่ควรได้รับลมอย่างเต็มที่เพราะ เป็นส่วนพักผ่อน และควรได้การปกป้องการรับแสงแดดอย่างดีเช่น การยื่นชายคาเพื่อป้องกันแสงแดด การปลูกต้นไม้ ในบริเวณบ้านเพื่อป้องกันแสงแดด ควรมีทางเชื่อมต่อกับส่วนต่างๆ เพราะถือว่า ห้องรับแขก เปรียบเสมือนศูนย์กลางของบ้าน ส่วนโหนดที่ใช้ภายในห้องส่วนใหญ่ควรเป็นเฉดสีเย็น เช่น สีเขียว สี น้ำเงิน และใช้เฉดสี ร้อน เช่น สีส้ม สีแดง ตกแต่งบางจุดเช่น ผ้าม่าน และเพดาน ใช้เฉดสีเย็น ส่วนชุด

รับแขก หมอนอิง และ รูปภาพใช้เฉดสีร้อน การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในที่ควรมี เช่น ชุดรับแขก พร้อมโต๊ะวางของ โต๊ะมุมห้อง และตู้โชว์ เป็นต้น

3) ห้องอาหารและเตรียมอาหาร (dining room and pantry) ตำแหน่ง ห้องควรได้รับลมพอสมควรมีทางเชื่อมต่อกับส่วนรับแขกเพื่อความสะดวกในการรับประทานอาหาร มีทางเชื่อมต่อกับห้องครัวเพื่อสะดวกในการบริการ มีทางเชื่อมต่อกับห้องน้ำ-ส้วมเพื่อสะดวกในการ ทำความสะอาด ก่อนรับประทานอาหาร สีที่ใช้ภายในควรให้ความรู้สึกสงบ สุขุม คือสีในเฉดสีเย็น การ จัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในที่ควรมีเช่น โต๊ะรับประทานอาหาร โต๊ะเตรียมอาหาร

4) ห้องครัว (kitchen) ควรอยู่ในบริเวณที่ลมพัดผ่านได้สะดวกเพื่อขจัด ปัญหาเรื่องกลิ่น หรืออาจใช้เครื่องดูดควันช่วยในการระบายอากาศ ควรได้รับแสงสว่างเพื่อช่วยในการ ฆ่าเชื้อโรค มีทางเชื่อมต่อกับห้องรับประทานอาหารเพื่อสะดวกในการบริการและมีทางติดต่อกับ ทางเข้าใหญ่ (main entrance) โดยไม่ต้องผ่านภายในตัวบ้าน ควรสะดวกในการทำความสะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในครัวใช้วัสดุประเภทง่ายต่อการทำความสะอาด แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความ ปลอดภัยควบคู่ไปด้วย การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในที่ควรมี เช่น โต๊ะยาวรูปตัวยู (U) หรือตัวแอล (L) ตามลักษณะการจัดวาง ตู้ลอยสำหรับใส่ของและเครื่องดูดควัน เป็นต้น

5) ห้องนอน (bedroom) ควรมีหน้าต่างระบายอากาศและได้รับลมจาก ธรรมชาติ ป้องกันความร้อนจากแสงอาทิตย์โดยเฉพาะแสงอาทิตย์ตอนเย็น ควรเป็นส่วนที่มีความเป็น ส่วนตัวเงียบ สงบ มีการติดต่อกับห้องน้ำ - ส้วม เพื่อสะดวกในเวลากลางคืน ใช้สีในเฉดสีเย็นในการ ตกแต่ง การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ที่ควรมีเช่น เตียงนอน ตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้ง

6) ห้องน้ำ-ส้วม (water-close) เป็นห้องที่ควรสามารถถ่ายเทอากาศได้ สะดวก เพื่อ กำจัดปัญหาเรื่องกลิ่น และได้รับแสงสว่างจากภายนอกอย่างเพียงพอในเวลากลางวัน วัสดุภายในควร เลือกใช้ให้เหมาะสม เช่น พื้น ง่ายต่อการทำความสะอาดและควรระวังเรื่องความ ปลอดภัยด้วย วัสดุ ที่ความชื้นคือ กระเบื้องเคลือบผิวด้าน กระเบื้องโมเสกผิวด้าน เป็นต้น มีทางติดต่อกับส่วนต่างๆ ภายในทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการใช้งานควรวางเครื่องสุขภัณฑ์ในแนวเดียวกัน เพื่อ สะดวกในการ จัดวางท่อน้ำ เครื่องสุขภัณฑ์ที่ควรมีเช่น โถส้วม โถปัสสาวะ อ่างล้างหน้า อ่างอาบน้ำ

กิจกรรมมนุษย์ย่อมเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมกายภาพ และสภาพแวดล้อมกายภาพมีส่วนใน การส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมที่เกิดขึ้นในงานออกแบบและวางแผน ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้อง

การจัดระเบียบสภาพแวดล้อมกายภาพจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและพฤติกรรมมนุษย์ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ ความพึงพอใจทางกายภาพของสภาพแวดล้อมกับที่อยู่อาศัยตลอดจนถึงที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในที่อยู่อาศัย พฤติกรรมการอยู่อาศัยและความต้องการทางกายภาพ การออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพเป็นการกำหนดขนาดและระยะห่างต่างๆ ของสิ่งทีออกแบบขนาดและระยะห่างนั้นนอกจากจะมีความสัมพันธ์กันทางกายภาพหรือตามความจำเป็นทางโครงสร้างแล้วจะต้องสัมพันธ์กับความสะดวกสบายในการใช้สอยของมนุษย์ด้วย สภาพแวดล้อมทางมิตียังเกี่ยวข้องกับขนาดของอาณาเขตครอบครองและที่เว้นว่างส่วนบุคคลอีกด้วย เพื่อการคงไว้ซึ่งภาวะเป็นส่วนตัวของบุคคลหรือกลุ่มการออกแบบอาจมีส่วนช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อม ที่ตอบสนองการรู้สึกของอวัยวะและระบบประสาทสัมผัสได้ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้สึกทางทัศนการ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2525)

การออกแบบภายในที่อยู่อาศัยนั้นส่งผลต่อผู้อยู่อาศัยเป็นอย่างมาก เพราะมนุษย์รับรู้ความรู้สึกผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ การนำองค์ประกอบ เช่น เส้น แสง สี สไตล์ มาใช้ในการตกแต่งล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อผู้อยู่อาศัยทั้งสิ้น ดังนั้น การออกแบบแปลนห้องที่ดีและเหมาะสมกับผู้อยู่อาศัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ (Dsigh something, 2568)

Zeisel (1975) ให้คำอธิบายว่า พื้นที่ภายในอาคาร ไม่จำเป็นต้องตามความคิดของสถาปนิกอย่างเดียว ในด้านศักยภาพของการใช้สอยพื้นที่และบรรยากาศภายในของตัวอาคาร แต่ถ้าสถาปนิกกับผู้อยู่อาศัยหรือผู้ใช้งานอาคารมีความรับรู้ที่ตรงกันแล้ว นั้นก็สามารถออกแบบสภาพแวดล้อมที่สนองตอบลักษณะความต้องการของกิจกรรมและพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยได้ดีมากกว่า แต่ในการออกแบบพื้นที่ที่เหมาะสมกับสัดส่วนและความต้องการพื้นที่ใช้สอยของผู้อยู่อาศัยจะทำให้ผู้อยู่มีพฤติกรรมและกิจกรรมต่อเนื่องกันได้อย่างเต็มที่

สำหรับบริบทการอยู่ร่วมกันภายใต้สถาปัตยกรรมที่พักอาศัย สถาบันครอบครัวนับได้ว่าเป็นสถาบันสังคมแรกเริ่มที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดที่สุดกับเรา มีหน้าที่ถ่ายทอดค่านิยม ปลูกฝังความเชื่อ สร้างเสริมเจตคติ กำหนดบุคลิกภาพ พร่ำสอนวิธีประพฤติปฏิบัติตน รวมทั้งสรรสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกใหม่ สมาชิกในครอบครัวต่างมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบวิถีการดำเนินชีวิตที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมโดยเฉพาะความสัมพันธ์ภายใน

ครอบครัว ซึ่งผลการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า บทบาทของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสุข (Veenhoven, 2000)

ดารุณี จงอุดมการณ์ และ คณะ, (2560) ได้ทำการวิจัยการรับรู้ความสุขเชิงอัตวิสัยด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นเจ้าของประสบการณ์ตามมิติค่านิยมวิถีและบริบทสังคมไทย ซึ่งได้ยกสุภาษิตไทยบทหนึ่งว่า “คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก” ซึ่งสรุปเป็นคติที่สามารถสะท้อนความคิดถึงการให้ความสำคัญในปัจจัยแห่งจิตใจและความต้องการพื้นที่ใช้สอยภายในครัวเรือนของสมาชิกในครอบครัว ทั้งในด้านพื้นที่ใช้สอยส่วนตัวและพื้นที่ใช้สอยร่วมกัน ดังนั้นมิติของการออกแบบด้านพื้นที่ในงานสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยนั้นนับว่ามีความสำคัญ ถึงแม้ว่าปัจจุบันสถาปนิกจะทำหน้าที่หลักในการเรียงร้อยเรื่องราวทั้งหมดแทนผู้อาศัยจริง กว่าจะเกิดสถาปัตยกรรมที่ประกอบด้วยพื้นที่และรูปทรงที่จับต้องได้นั้น นอกจากจะอาศัยเทคโนโลยีการก่อสร้างแล้ว ยังต้องอาศัยการทำงานร่วมกับนายทุน เจ้าของโครงการ ผู้รับเหมาก่อสร้าง ช่างก่อสร้าง ผู้ใช้งาน สถาปัตยกรรมหรือสมาชิกครอบครัว โดยยึดเอาโปรแกรมด้านพื้นที่ใช้สอยตามความต้องการหลักเข้ามาใช้ในการออกแบบ ประกอบไปด้วยเช่น ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องนั่งเล่น เป็นต้น หรืออาจมีงานวิจัยที่มุ่งหาความต้องการด้านพื้นที่ความต้องการที่อยู่อาศัย ราคาที่อยู่อาศัย รูปแบบที่อยู่อาศัย

กล่าวได้ว่า การอยู่อาศัยของสมาชิกในครอบครัวภายใต้บริบทการอยู่อาศัยในที่พักเดียวกันที่มีความจำกัดในด้าน พื้นที่ จำนวนสมาชิก รายได้ครอบครัว ฟังก์ชันการใช้สอย ภายใต้บริบทการอยู่ร่วมกันในสถาปัตยกรรมที่พัก กล่าวได้ว่าบ้าน ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์ต่อความสุข ของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะปัจจัยด้านพื้นที่ใช้สอยและสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวก ปลอดภัย ภายในบ้าน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับช่องว่างระหว่างวัย

2.2.1 ความหมายของช่องว่างระหว่างวัย

ช่องว่างระหว่างวัยคือความแตกต่างในค่านิยมและทัศนคติระหว่างคนรุ่นหนึ่งกับอีกรุ่นหนึ่ง โดยเฉพาะระหว่างคนรุ่นใหม่กับพ่อแม่ ความแตกต่างเหล่านี้มีสาเหตุมาจากคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ไม่เข้าใจกันเนื่องจากประสบการณ์ ความคิดเห็น นิสัย และพฤติกรรมที่ต่างต่างกัน (สปริงเกอร์ บอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์, 2568)

ช่องว่างระหว่างวัย หรือ Generation Gap คือ การขาดความเข้าใจกันระหว่างคนที่อายุน้อยกับคนอายุมากกว่า ซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างของประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ผ่านมาของแต่ละคน หลายครั้งที่สมาชิกในครอบครัว เช่น วัยรุ่นกับพ่อแม่ พ่อแม่กับปู่ย่าตายาย มักจะมีปัญหาไม่ลงรอยกัน นั่นก็เป็นเพราะช่องว่างระหว่างวัย (มูลนิธิยุวพัฒน์ มีความสุขกับคนต่างวัย, 2566)

ช่องว่างระหว่างวัย Generation Gap หมายถึง ช่องว่างหรือความแตกต่างในความคิด ทัศนคติ วัฒนธรรม และรูปแบบการทำงานระหว่างกลุ่มคนที่มีอายุแตกต่างกัน ถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ที่มักเกิดขึ้นในองค์กรต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Business plu, 2568)

คำว่า ช่องว่างระหว่างวัย มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Generation Gap” ที่มีความหมายถึงความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดจากช่วงวัยแตกต่างกันทั้งทางด้านทัศนคติ ความคิด รสนิยม ค่านิยมฯ ซึ่งเป็นช่องว่างที่เกิดขึ้นได้กับทุกครอบครัว ที่ทำงาน ชุมชนและสังคม ซึ่งบางครั้งอาจจำใจรับสภาพได้และมองเป็นสิ่งที่ปกติธรรมดา แต่บางทีก็อาจจะวางเฉยได้ เพราะอาจจะเป็นมูลเหตุแห่งอันตรายมากมาย เช่น การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยจนกลายเป็นเครือข่ายออนไลน์ที่ก่อให้เกิดปัญหายาเสพติด ความรุนแรง ความผิดเรื่องเพศต่อเยาวชน เป็นจำนวนมาก ฯลฯ ขณะที่ผู้ใหญ่ก็ไม่สามารถตามทันยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างเด็กและเยาวชนได้ (สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์, 2566)

สรุปได้ว่า ช่องว่างระหว่างวัยหมายถึง ช่องว่างของความแตกต่างระหว่างวัย ซึ่งมาจากความแตกต่างของประสบการณ์ ค่านิยม วัฒนธรรม สังคม ของบุคคลในแต่ละช่วงวัยได้รับมาแตกต่างกัน

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีการแบ่งช่วงวัย

ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมที่มีขนาดเล็กที่สุด ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัวที่มีความหลากหลายทั้งในด้าน เพศ อายุ ลักษณะนิสัย ความชื่นชอบ วัฒนธรรม หรือแม้แต่กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินในชีวิตประจำวัน ความแตกต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้เพียงแค่แตกต่างกันด้วยปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นแต่หากเป็นความแตกต่างที่เกิดจากรุ่น หรือ Generation

แนวคิด Generation เป็นแนวคิดที่แบ่งลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคคลโดยใช้เงื่อนไขเรื่องเวลามาใช้อธิบายปรากฏการณ์ ภูมิหลังหรือบริบทแวดล้อม และลักษณะหรือบุคลิกเฉพาะ ซึ่งในปัจจุบันมีการแบ่งบุคลิกลักษณะเฉพาะรุ่นออกเป็น 4 Generation คือ Generation Baby Boomer (เกิดในช่วง หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 – ค.ศ.1964), Generation X (ค.ศ.1965- ค.ศ.1979), Generation Y (ค.ศ.1980 – ค.ศ.1992), และ Generation Z (ค.ศ.1993 – ปัจจุบัน) การแบ่งช่วงวัยดังกล่าวถูกใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างเครื่องมือบริหารบุคคลให้เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะเฉพาะของแต่ละช่วงวัย เช่น เครื่องมือจูงใจในการทำงาน การบริหารค่าจ้างค่าตอบแทน เป็นต้นและถูกใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาพฤติกรรมการบริโภค เพื่อให้บริษัทผลิตสินค้าได้ตรงความต้องการ และสามารถจูงใจให้บริโภคสินค้าหนึ่งๆ (ทศพล กระต่ายน้อย. 2555) สอดคล้องกับ กานต์พิชชา เก่งการช่าง, (2556) เจเนอเรชันมีความคิดริเริ่มมาจากแนวคิดของชาวตะวันตก การจัดกลุ่มลักษณะนี้ก่อให้เกิดการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่าง ด้านความคิดและพฤติกรรมในการใช้ชีวิต การบริโภคและการทำงาน ทำให้เข้าใจคุณลักษณะของประชากรในแต่ละยุคสมัยดีขึ้น ในปัจจุบันนี้มีการนำแนวคิดและผลการศึกษาดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการหลายแขนง ไม่ว่าจะเป็นการตลาด การพัฒนาองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น มักแบ่งกลุ่มเจเนอเรชันโดยมองเรื่องอายุคนเป็นเกณฑ์มากกว่าอายุงาน

สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์, (2566) กล่าวว่าเจเนอเรชันมีลักษณะและกระบวนการรับรู้ที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเจเนอเรชันนั้นๆ และเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมแบบแผนการดำเนินชีวิต การเรียนรู้การรับข้อมูลข่าวสาร ความสนใจ ทักษะและความคาดหวังของแต่ละช่วงวัยทั้งการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงาน ความสนใจ เป้าหมาย และทำให้เรารู้วิธีปรับตัวในการใช้ชีวิตร่วมกับคนกลุ่มต่างๆ ทั้งในชีวิตการทำงาน และชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นทำให้สามารถเห็นโอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีงามของแต่ละช่วงวัยในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะปัจจุบันสังคมไทยกำลังอยู่ในช่วงของความแตกต่างระหว่างเจเนอเรชันที่มีค่านิยม ทักษะ พฤติกรรมและการเรียนรู้แตกต่าง

กัน ในยุคปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตต่อไป เพื่อให้สังคมเกิดความเสมอภาคและเกิดความสันติสุข ในการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขในท่ามกลางความแตกต่างระหว่างช่วงวัยในแต่ละเจนเนอเรชันอีกด้วย

กรมการพัฒนาชุมชน ได้แบ่งความแตกต่างระหว่างช่วงวัย ออกเป็น 4 รุ่น ได้แก่

1. Gen B หรือ Baby Boomer เป็นคนที่เกิดในช่วงปี 2489 – 2507 เป็นกลุ่มคนที่มองโลกในแง่ดี เป็นที่เลี้ยงที่ดี มีจริยธรรม การทำงานเข้มแข็ง
2. Gen X เป็นคนที่เกิดในช่วงปี 2508 – 2523 เป็นกลุ่มคนที่รักอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนักสื่อสารที่แข็งแกร่ง
3. Gen Y เป็นคนที่เกิดในช่วงปี 2524 – 2543 เป็นกลุ่มคนที่รอบรู้เทคโนโลยี ให้ความสำคัญ มีจิตสำนึกส่วนร่วม
4. Gen Z เป็นคนที่เกิดหลังปี 2543 เป็นต้นไป เป็นกลุ่มคนที่คล่องดิจิทัล/คอมพิวเตอร์ ประยุกต์เก่งเป็นคนเก่งในกำลังแรงงานหลากหลาย

การแบ่งเจนเนอเรชันนั้น เป็นการแบ่งรุ่นด้วยปีที่เกิด ซึ่งค่อนข้างมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับแต่ละตำราและผู้แบ่ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่ายังไม่มีการแบ่งใดที่เป็นมาตรฐานสากลชัดเจน ทำให้เกิดการทับซ้อนของการกำหนดช่วงปี เพราะในความเป็นจริงไม่มีสัญลักษณ์หรือสิ่งบ่งชี้ใดๆ ที่จะสามารถระบุชัดเจนได้ว่ายุคของคนรุ่นหนึ่งๆ จะสิ้นสุดลงในช่วงเวลาใดและยุคของคนรุ่นถัดไปควรจะเริ่มต้นจากช่วงเวลาใด (ทัศนี ศรีกิตติศักดิ์, 2554 อ้างถึงใน นนทพจน์ เดชะชาติ, 2560)

Baby Boomer Generation โดยทั่วไปนั้น พวกเขามักจะให้ความสำคัญในกฎระเบียบเป็นเรื่องสำคัญ จริงจัง ทำงานตลอดชีวิต มีความอดทนสูง ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงและมีแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยม ในปี 2022 คนกลุ่มนี้ จะมีอายุตั้งแต่ 56 – 76 ปี และอยู่ในช่วงวัยเกษียณ

X Generation คือ มีความอดทนสูง มีความมั่นใจในตัวเองสูง สามารถพึ่งพาตัวเองได้ รักความก้าวหน้า ทুমเทกบ้างงาน และหลายคนทำงานที่เดียวตลอดชีวิต เพราะถูกเลี้ยงดูมาโดยคนรุ่นเบบี้บูมเมอร์ จึงมีความมั่งคั่งและเตรียมพร้อมอยู่เสมอ ชอบความมั่นคง มีแบบแผนในชีวิตและการทำงาน ยึดถือการจัดตารางชีวิต

Y Generation คือ คนที่เกิดมาในยุคสังคมข่าวสาร เป็นคนกลุ่มแรกที่อยู่ในยุคเทคโนโลยี และค่อนข้างได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีจากพ่อแม่ที่เป็นคนเจน X และเบบี้บูมเมอร์ที่มีกำลังทรัพย์ อย่างไรก็ตาม

ตาม คนกลุ่มนี้เกิดมาพร้อมกับโลกที่มีความผันผวนสูง ทั้งวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ โรคระบาด ความผันผวนของข่าวสารเมือง ส่งผลให้คนกลุ่มนี้ รู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตและต้องการสร้างความมั่นคงตามภาพความสำเร็จของคนเจนเอ็กซ์ ลักษณะของคนเจน Y หรือกลุ่มมิลเลนเนียม คือ มีความยืดหยุ่น มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับตัวเก่ง สร้างสรรค์งานและวิธีแก้ไขปัญหาใหม่ๆ มีทักษะและความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวไปพร้อมกับเทคโนโลยี เกิดบริษัท Tech-Startup ขึ้นมากมาย เชื่อมั่นในพลังของปัจเจกบุคคล ไม่รอให้สถาบันหรือรัฐบาลขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ รสนิยมของพวกเขายังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมป๊อป (Pop Culture) ในปัจจุบัน

Z Generation คือ พวกเขาชอบแสดงความคิดเห็นและลุกขึ้นเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงมากกว่าที่จะยอมอยู่เฉยเพื่อรับผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากคนรุ่นก่อน โดยตัวอย่างของนักเคลื่อนไหว Gen Z ที่เป็นที่รู้จักทั่วโลก คือ เกรต้า ธันเบิร์ก (Greta Thunberg) ที่ออกมาเรียกร้องและขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อม หรือในไทยก็มี มิลลิ (ดนุภา คณาธีรกุล) ศิลปินและแร็ปเปอร์ ที่มักออกมาเรียกร้อง (Call out) ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งจากการเป็นนักลงมือและนักเปลี่ยนแปลง ทำให้คนเจนซีถูกขนานนามว่า “เจนแห่งความหวัง”

อัลฟา Generation คือ กลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 อย่างสมบูรณ์ ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในช่วงวัยที่ต้องการการเรียนรู้และการเข้าสังคมที่สุด คาดการณ์ว่า เด็กที่เกิดในเจนเนอเรชันอัลฟามีแนวโน้มที่จะรู้สึกถึงความไม่มั่นคง เพราะต้องเผชิญกับความผันผวนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด จึงต้องพึ่งพาเทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันช่วยฝึกสมาธิและจัดการความกังวลการเรียนรู้ของ Gen Alpha จะเรียนรู้ผ่านหน้าจอทัชสกรีน พวกเขาเติบโตมากับ YouTube, Disney+ Hotstar, Apple TV+, Netflix ที่เป็นแหล่งเรียนรู้หลัก โดยแพลตฟอร์มเหล่านี้ จะมีระบบการตั้งค่าที่คัดสรรเฉพาะเนื้อหาสำหรับเด็ก เช่น สารคดีสำหรับเด็ก รายการ Headspace for Kids ช่อง YouTube ที่ช่วยฝึกสมาธิให้กับเด็กโดยมีคุณครูเป็นสัตว์หรือตัวการ์ตูน (Wisesight, 2566)

การศึกษาการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อบรรเทาช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีข้อสังเกตถึง Generation ที่ต่างกัน มีการรับรู้การเปลี่ยนแปลงบริบทต่างๆ เช่น สังคม วัฒนธรรม ค่านิยม แตกต่าง ๆ กัน ทำให้การรับรู้ ความคาดหวัง แตกต่างกันไป ทำให้การตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อม หรือแม้แต่ความพึงพอใจต่อการสภาวะการณ์นั้นๆ แตกต่างกันไป

2.2.3 พฤติกรรมการเข้าใช้พื้นที่ที่อยู่อาศัยในแต่ละช่วงวัย

สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล สัมพันธภาพในครอบครัวไทย, (2552) ได้กล่าวว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันโครงสร้างพื้นฐานของสังคม ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดแต่มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ตลอดจนสร้างค่านิยม เจตคติ อุปนิสัยและบุคลิกภาพของบุคคล ดังนั้นการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเห็นความสำคัญของการใช้เวลาร่วมกัน ทักษะการใช้ชีวิต การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ลดความขัดแย้ง ให้ความรักความอบอุ่น และการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ของสมาชิกในครอบครัว จึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดี ก่อให้เกิดความสุขในครอบครัวและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมคุณภาพอย่างยั่งยืน

สัมพันธภาพและบทบาทของครอบครัว จะเป็นภูมิคุ้มกันให้สมาชิกทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจุบันสถาบันครอบครัวเริ่มเสื่อมลง เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสถาบันครอบครัว จากครอบครัวขยายที่ ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย อาศัยในครอบครัวเดียวกัน ภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์เหนียวแน่น มีความรักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คอยประสานความสัมพันธ์ โดยมากจะมีเวลาให้แก่งานเมื่อเสร็จจากการทำงาน ก็จะมาทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวและเครือญาติ แต่สภาพครอบครัวขยายมีน้อยมากในปัจจุบัน ครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ซึ่งสมาชิกในครอบครัวมีเฉพาะ พ่อ แม่ ลูก จึงส่งผลให้ครอบครัวมีขนาดเล็กลง จำนวนสมาชิกในครอบครัวลดลง รวมทั้งจำนวนเครือญาติก็ลดลง ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง แนวโน้มครอบครัวเดี่ยวจะนำมาซึ่งการสลายตัวของวัฒนธรรม ประเพณี ศีลธรรม และพื้นที่การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวก็ลดลงและเปลี่ยนแปลง หากครอบครัวไม่มีเวลาพูดคุยพบปะกัน เกิดความเหินห่าง ความสัมพันธ์ยิ่งเจือจางลง ไม่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้ความอบอุ่น และเป็นเพื่อนที่ดีสำหรับลูก ไม่มีเวลาที่จะร่วมทำ กิจกรรมในครอบครัวได้ เช่น การปลูกต้นไม้ร่วมกัน รับประทานอาหารร่วมกัน (กุลภา วจนสาระ, 2554)

จิราพร ขมพิกุล และคณะ, (2562) ได้ให้ความหมายของ ครอบครัวคือ คือ ครอบครัว หมายถึงกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันกันทางสายโลหิตหรือกฎหมาย โดยสมาชิกแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันเช่น บิดามารดา สามิภรรยา บุตร และปู่ย่าตายาย เป็นต้น

โครงสร้างครัวเรือนไทย ในมิติของจำนวนสมาชิกเปลี่ยนแปลงอย่างน่าตกใจเมื่อล่วงเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ครัวเรือนไทยโดยเฉลี่ยมีเหลืออยู่เพียงครัวเรือนละประมาณ 3 คน (ข้อมูล ณ ปีฐาน

พ.ศ. 2553) โดยเฉพาะในเขตเมืองที่ขนาดที่ดินมีราคาแพงขึ้น บ้านเรือนและที่อยู่อาศัยประเภทต่างๆ มีขนาดเล็กลง ครอบครัวไทยปรับตัวให้เข้ากับขนาดพื้นที่บ้านและที่อยู่อาศัยที่หดตัวลง และรูปแบบการอยู่อาศัยแบบใหม่ๆ เช่น หมู่บ้านจัดสรรที่มีการจัดแบ่งที่ดินเป็นแปลงๆ ขนาดเท่าๆ กัน บ้านมีรูปร่างหน้าตาเหมือนกันทั้งแถวหรือบ้านแบบทาวน์เฮ้าส์ที่มีผนังบ้านติดๆ กัน รวมทั้งการอยู่เป็นห้องๆ บนอาคารสูงๆ ชั้นหนึ่งมีหลายๆ ห้องที่ฝรั่งเรียกว่าอพาร์ทเมนต์ แต่คนไทยเรียกว่าคอนโดมิเนียม คนไทยพากันเข้ามากระจุกตัวแออัดในเมืองมากขึ้นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพื่อแลกกับการอยู่ใกล้ความเจริญ ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาหรือแหล่งทำมาหากิน ซึ่งเป็นแรงดึงดูดหลักของการย้ายถิ่น ทำให้พื้นที่เขตเมืองหนาแน่นขึ้นและขยายตัวออกไปมากขึ้น ในบางพื้นที่ได้รุกรานเขตที่เคยเป็นชนบท และเปลี่ยนเขตชนบทให้กลายเป็นพื้นที่ “กึ่งเมือง” ซึ่งยังมีความซับซ้อนทางสังคมในหลากหลายมิติ (ภูเบศร์ สมุทรจักร และคณะ, 2562)

มีงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันไปในทิศทางเดียวกันว่า คนแต่ละรุ่น มีค่านิยม แนวคิด ความชอบ มีสไตล์ในการเรียนต่างกัน รวมถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อสังคมและเศรษฐกิจ ขณะที่สถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผลิตบุคลากรเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาประเทศ ก็ต้องพลิกโฉมครั้งใหญ่ นักการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาต่างตื่นตัว ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ รูปแบบ วิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับยุคสมัย และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ที่เห็นได้ชัดก็คือความต่างระหว่างรุ่นในสังคมของคนทำงาน เพราะมีคนหลากหลายวัยทำงานอยู่ร่วมกัน และคาดว่าจะมีมากขึ้นในอนาคตอีกไม่กี่ปีข้างหน้า (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2566)

เมื่อกล่าวถึงความแตกต่างของคนแต่ละกลุ่มบุคคลนั้น ไม่ได้เกิดจากวัยที่แตกต่างกันเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่เป็นความแตกต่างที่เกิดจาก “รุ่น” หรือ “เจเนอเรชัน” ที่ต่างกัน กล่าวคือ คนที่เกิดในยุคที่ต่างกันจะเติบโตมาในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้คนเกิดและเติบโตมาต่างยุคต่างสมัยมีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันไป คนแต่ละเจเนอเรชัน มีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน รวมไปถึงทัศนคติในด้านต่างๆ ซึ่งความแตกต่างด้านทัศนคตินี้ส่งผลให้การใช้ชีวิตในสังคมมีความหลากหลาย รวมไปถึงการ 2 ทำงานร่วมกันของคนหลายช่วงอายุ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย ในปัจจุบันแต่ละองค์กรจะประกอบไปด้วยบุคลากรที่มีความแตกต่างของคนแต่ละช่วงวัย ซึ่งถ้าหากเป็นองค์กรที่มีความยาวนานมาหลายสิบปี จึงมักจะเป็นแหล่งรวมของคนทั้ง 3 เจเนอเรชัน ได้แก่ Baby Boomer (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2489-2507), เจเนอเรชัน X (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2508-2523) และเจเนอเรชัน Y (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524-2537) (ภราดร จ้านงเวช, 2556:

ออนไลน์) ดังนั้นในการทำงานร่วมกัน ประเด็นในเรื่องของช่องว่างระหว่างวัยมีส่วนที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในการทำงานที่ไม่เข้าใจกัน ยิ่งในองค์กรภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงองค์กร 4.0 ในทุกวันนี้ ต่างก็มีคนหลายวัยที่ต้องทำงานร่วมกัน และด้วยช่วงอายุที่แตกต่างกันก็ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิด การตัดสินใจ ความเชื่อประสบการณ์รวมทั้งวิธีการทำงานที่ไม่เหมือนกัน

หนึ่งครอบครัวยิ่งครอบครัวขยายใหญ่แค่ไหน ยิ่งเป็นการรวมตัวของคนต่างวัยมากขึ้นเท่านั้น บางบ้านเด็กสุดอายุ 1 เดือน ในขณะที่ผู้สูงอายุอายุสูงสุดอายุ 99 ปี แค่นี้ก็พอจะเห็นช่องว่างระหว่างวัยกันแล้วใช่ไหมว่าหลานกับคุณทวดสองคนนี้จะทำอะไร ที่ไม่เหมือนกันอย่างแน่นอน แต่พอเรามาซูมให้แคบลงไป จะเห็นว่าแต่ละบ้านจะมีทั้ง Gen A B X Y Z ซึ่งถูกแยกประเภทไว้ตามที่นักสังคมศาสตร์ได้จำแนกออกตามวิถีพฤติกรรม สังคม การใช้ชีวิต และแนวความคิดของคนในแต่ละวัย ที่ต้องแยกเพราะความเป็นจริงแต่ละวัยมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน (สัมมาร, 2566)

รศ.ดร.จิตติกาญจน์ อัครกุล (อ.แต้ว) กล่าวว่า เวลาสังคมให้คำอธิบายเรื่อง ช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) ส่วนใหญ่จะอธิบายโดยการจัดกลุ่มคนเป็นแต่ละ Gen และอธิบายเกี่ยวกับการเติบโตมาในบริบทสังคม ซึ่งเหตุการณ์สำคัญในสังคมที่แตกต่างกัน อาจส่งผลให้คนมีแนวโน้มที่จะมีคุณลักษณะบางอย่างต่างกัน เช่น คนที่เกิดและเติบโตในยุคสงครามหรือสภาพบ้านเมืองเพิ่งพ้นจากสงคราม จนเกิดความเสียหาย พังทลาย รวมถึงเศรษฐกิจที่ตกต่ำลง ผู้คนอดอยาก ต้องดิ้นรนเอาตัวรอดกับคนที่เกิดและเติบโตในยุคที่เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง อาจมีค่านิยมหรือความเชื่อเรื่องการใช้จ่ายและการดำเนินชีวิตต่างกัน (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2568)

นอกจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรแล้วยังมีมิติรุ่น (Cohort) และเจนเนอเรชั่น (Generation) ที่มีความสำคัญต่อฉากทัศน์ในอนาคตโดยมิติรุ่นอายุจะให้ภาพของขนาดประชากรในแต่ละรุ่นอายุที่เคลื่อนไปในแต่ละช่วงเวลา ส่วนมิติเจนเนอเรชั่นจะให้ภาพในเชิงค่านิยม (Value) และพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการตัดสินใจใจมีครอบครัวและการมีบุตรซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการออกแบบนโยบายทางประชากรให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมสำหรับแต่ละกลุ่มคนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

โครงสร้างครอบครัวของสังคมไทยส่วนใหญ่ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งพักอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันหรือบ้านพักอาศัยหลังเดียวกัน ที่อยู่อาศัยนับเป็นปัจจัยสำคัญของครอบครัว โดยภายในที่อยู่อาศัยประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญที่สมาชิกในครอบครัวต้องการทั้งความ

สะดวกสบาย ความแข็งแรงมั่นคง ความปลอดภัย สิ่งใช้สอยตามความต้องการจำเป็นทั้งทางร่างกาย จิตใจ ทั้งในรูปแบบส่วนตัวและสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัวที่มีความหลากหลายในด้านต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัว จึงต้องมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัย เพื่อรองรับกิจกรรม และบทบาทหน้าที่ต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัวที่มีความแตกต่างกันระหว่างวัย

ไทยรัฐออนไลน์, (2566) ได้กล่าวว่าการศึกษาสังคมไทยมีคนหลากหลายเจเนอเรชันแบบนี้ทำให้การอยู่ร่วมกันของคนหลากหลายเจน ต้องอาศัยความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน อย่างสูง เพราะคนแต่ละเจนต่างก็เติบโตภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อประสบการณ์ชีวิต และแนวความคิดที่แตกต่างกัน หากขาดซึ่งความรัก ความเข้าใจระหว่างกัน ก็อาจจะนำมาสู่ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย หรือ Generation Gap ได้ด้วย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยอยู่กับลูกหลาน ยิ่งต้องทำความเข้าใจความแตกต่าง ทางความคิด ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และความชื่นชอบของลูกหลานมากขึ้น เพราะลำพังการเป็นคนสูงอายุก็น่าจะมีปัญหาสุขภาพจิตต่างๆ อยู่แล้ว

ภาวะของการมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวเดียวกันแต่ไม่มีใจผูกพันและรู้สึกถึงความเหินห่างต่อกัน เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้บ่อยครั้งในครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกต่างช่วงวัย ไม่เพียงแต่พ่อแม่กับลูก เท่านั้น แต่ยังรวมถึงปู่ย่ากับหลานหรือกลุ่มเครือญาติที่มีความโยงใยกันอีกด้วย ซึ่งแต่ละช่วงวัยต่างก็มี คุณลักษณะและคุณค่าที่ยึดถือที่ถูกบ่มเพาะจากการเติบโตในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ แตกต่างกันไปตามยุคสมัย รวมถึงพลังกำลังและความสมบูรณ์แข็งแรงของทั้งร่างกายและจิตใจที่ไม่ เท่ากันจนอาจเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ (กรมสุขภาพจิต ข่าวสุขภาพจิตประจำวัน, 2563)

การอยู่ร่วมกันของครอบครัวที่มีสมาชิกหลากหลายวัยมาอยู่ร่วมกันอาจทำให้เกิดปัญหาทั้งการใช้พื้นที่ รสนิยม หรือความเป็นส่วนตัว นิชมาพร สุขชัย, (2560) กล่าวว่า การออกแบบจึงควรให้ทุกคน เกิดความเท่าเทียมกันทั้งในการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ รวมไปถึงด้านพื้นที่ การจัดให้ทุกคนมีพื้นที่ที่ได้ แสดงออกถึงตัวตนของตัวเองและมีความเป็นส่วนตัวมีพื้นที่เชื่อมความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวไว้ ด้วยกันให้สามารถใช้ทำกิจกรรมคนละอย่างแต่ในเวลาเดียวกันได้ ซึ่งการจัดพื้นที่แบบเสร็จสรรพในตัว อาจจะไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ออกแบบในทาว์นเฮาส์ที่มีพื้นที่ค่อนข้างจำกัดที่ควรเน้นพื้นที่ในการ ใช้ร่วมกันมากกว่า

นนทพจน์ เตชะชาติ, (2560) ค้นพบว่า ลักษณะที่พักรักษาในปัจุบันส่วนใหญ่เป็นไปตามพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยในด้านพื้นที่ใช้สอยต่างๆ เช่น การใช้พื้นที่ห้องนอนร่วมกันกับห้องแต่งตัว ห้องทำงาน หรือกิจกรรมอื่นๆ ตามประเภทภายในพื้นที่ใช้สอย

นรินทร์ เอี่ยมสะอาด, (2563) กล่าวว่าพฤติกรรมมนุษย์และความต้องการเชิงพฤติกรรมมีผลในการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมกายภาพ ดังนั้น เมื่อพฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนไป ความต้องการในที่อยู่อาศัยก็จะ เปลี่ยนไปด้วย การออกแบบที่คำนึงถึงพฤติกรรมมนุษย์ จะช่วยให้เป็นการส่งเสริมการขายที่อยู่อาศัย ให้ดีขึ้น พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้คน ทำให้ส่งผลต่อการใช้พื้นที่อาคารและความต้องการในการ ใช้พื้นที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบโครงการที่อยู่อาศัยที่ตอบสนองพฤติกรรมกลุ่ม เจเนอเรชั่นซีจึงมีความสำคัญ ดังนั้นงานวิจัยนี้มีเป้าหมายที่จะศึกษารูปแบบที่อยู่อาศัยในโครงการที่ พักรักษาที่ตอบรับกับพฤติกรรมกลุ่มคนเจเนอเรชั่นซี เพื่อให้ผู้ประกอบการโครงการที่พักรักษาเริ่ม ต้องมีการคำนึงเปลี่ยนแปลงรองรับพฤติกรรมของผู้ใช้งานอย่างจริงจัง เป็นส่วนช่วยในการส่งเสริมการขายให้กับผู้ประกอบการ และยังเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาที่อยู่อาศัยต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, (2535) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อมในเรื่องการออกแบบและวางแผนกับกระบวนการทางพฤติกรรมว่า พฤติกรรมมนุษย์ย่อมเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมกายภาพ และสภาพแวดล้อมกายภาพมีส่วนในการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้นงานออกแบบและวางแผนซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมกายภาพ จึงเกี่ยวข้องับพฤติกรรมมนุษย์อย่างไม้อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเป้าหมายของการออกแบบและวางแผนกับกระบวนการทางพฤติกรรม ได้แก่การก่อให้เกิดสุนทรียภาพของรูปทรง การก่อให้เกิดการสื่อความหมายทางสัญลักษณ์ และการก่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการทางหน้าที่ใช้สอย

ไทยพาณิชย์, (2568) กล่าวว่ามีการปรับตัวจำนวนมากที่มีหลายเจนเนอเรชั่นอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน เช่น มีคู่พ่อแม่วัยกลางคนที่มีลูกเล็กวัยอนุบาล และมีคุณตา คุณยายวัยชรา ที่คอยช่วยเหลือหลานเวลาที่พ่อแม่ออกไปทำงาน ชีวิตต่างวัยภายใต้หลังคาเดียวกันบางครั้งไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะความต้องการและสภาพร่างกายของคนแต่ละวัยนั้นต่างกัน แต่จะออกแบบบ้านอย่างไรให้มีฟังก์ชันและพื้นที่ใช้สอยแต่ละส่วนให้ตอบโจทย์สำหรับทุกคนแบบที่ทำแล้วจับครบทุกความต้องการ วันนี้เรามีแนวคิดในการออกแบบ ปรับปรุงบ้านให้อยู่สบายสำหรับทุกคน นั่นคือแนวคิด Universal Design นั่นเอง

Universal Design หรือบางครั้งถูกเรียกว่า Barrier-free design เป็นแนวคิดในการออกแบบที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงาน ให้อยู่อาศัยได้อย่างปลอดภัยและสะดวกสบายสำหรับคนทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวัยหรือสมรรถภาพร่างกาย ในทุกเวลา ทุกฤดูกาล โดยไม่ต้องทำการดัดแปลงส่วนใดส่วนหนึ่งเฉพาะเพื่อใครเป็นพิเศษ เพราะทุกองค์ประกอบใช้ได้กับทุกคนในครอบครัว แนวคิดนี้เป็นของ Ron Mace สถาปนิกชื่อดัง โดยเขาได้ก่อตั้ง The Center for Universal (www.design.ncsu.edu/cud) ขึ้นที่มหาวิทยาลัย North Carolina State University ในปี 1989 และภายหลังในปี 2007 ได้มีการปรับปรุงแนวคิดนี้และประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งจากระหว่างบุคคลและแบบกลุ่ม พบว่าเกิดจากการที่พฤติกรรมของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติ ซึ่งกันและกันในลักษณะที่มีการตอบโต้และมีปฏิสัมพันธ์กันและกัน โดยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ผู้วิจัยมีความสนใจ คือ รูปแบบการปฏิสัมพันธ์กลุ่ม ที่ถูกถ่ายทอดออกมาผ่านทางรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ดังนั้น การส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่ผู้วิจัยมีความสนใจจึงมีรูปแบบการใช้กิจกรรม ผ่านทางการออกแบบพื้นที่ที่จะให้แต่ละบุคคล และครอบครัวได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกันภายในโครงการอาคารที่พักอาศัยและความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนบ้าน โดยได้ทำการศึกษาเพื่อหารูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในหัวข้อต่อไป (ฉัตรชนินทร์ หวังภัทรวาณิช, 2557)

สรุปได้ว่า การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัยที่มีความแตกต่างกัน มีความสำคัญเป็นอย่างมาก การออกแบบปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับฟังก์ชันการใช้สอย ความสุข สุนทรียภาพต่างๆ ในระหว่างการพักอาศัยเพื่อลดปัญหา ลดความขัดแย้ง มีความสะดวกสบาย ความปลอดภัย สามารถตอบโจทย์การใช้พื้นที่ของตนเองในการพักอาศัย

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรินทร์ งามพิทยพร และมงคล อัสวดีลลภฤทธิ, (2565) “การศึกษาปัญหาโครงการงานปรับปรุงและซ่อมแซมอสังหาริมทรัพย์” พบว่า เนื้อหาข้อมูลมีการวิเคราะห์ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของการปรับปรุงบ้านพักอาศัยโดยเริ่มจากการปัญหาตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบจนถึงเมื่องานปรับปรุงแล้วเสร็จ โดยทำการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบไปด้วย 1) ผู้จัดการโครงการ 2) ที่ปรึกษาโครงการ 3) ผู้ออกแบบ 4) ผู้รับเหมา เพื่อกำหนดแบบสอบถาม โดยกลุ่มของประชากรที่ทำการวิจัย

จำนวน 400 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานปรับปรุงซ่อมแซมอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ 1) เจ้าของโครงการ 2) ที่ปรึกษาโครงการ 3) ผู้ออกแบบ 4) วิศวกรควบคุมงาน 5) ผู้รับเหมา

พิมพ์ิยา จารุณวงศ์, (2558) “การต่อเติมหรือดัดแปลงทาว์นเฮาส์/ทาวน์โฮม” พบว่าการต่อเติมที่อยู่อาศัยมักทำตามสัญญาสัญญาความต้องการโดยขาดองค์ความรู้ทางด้านกฎหมายและข้อกำหนดจึงก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบความปลอดภัยต่อสังคม ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการทางด้านการใช้สอยพื้นที่ของการอยู่อาศัย

ปณัตต์ แสงนาค , ทรงเกียรติ เทียธิทรัพย์ , ณรงฤทธิ์ จินต์จันทรวงศ์, (2565) “การศึกษา รูปแบบและสาเหตุปัจจัยการต่อเติมอาคารบ้านเดี่ยวโครงการบ้านเอื้ออาทร กรณีศึกษา : โครงการ บ้านเดี่ยวเอื้ออาทร จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอนวมสารคาม” พบว่า รูปแบบของการปรับปรุงบ้านพักอาศัยเป็นไปตามความต้องการอันมี สาเหตุปัจจัยในการปรับปรุงบ้านพักอาศัยความต้องการที่แตกต่างกันไปแต่ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบของอาคารข้างเคียง ก่อให้เกิดปัญหาในภายภาคหน้าได้ทั้งในแง่ความปลอดภัยต่อทรัพย์สินและรูปแบบความสวยงาม

อรจิรา ศรีสวัสดิ์ , ไตรรัตน์ จารุทัศน์, (2565) “รูปแบบการปรับปรุงทางกายภาพของทรัพย์สินรอการขายประเภทบ้านเดี่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ ของบริษัทบริหารสินทรัพย์ กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)” พบว่า เนื้อหาข้อมูลมีการวิเคราะห์ เรื่องของการสำรวจของทรัพย์สินรอการขายประเภทบ้านเดี่ยว

อธิพร ปรียาวงศากุล , ชนิกันต์ ยัมประยูร, (2558) “แนวทางการดัดแปลงโรงจอดรถอาคารพักอาศัยในโครงการบ้านจัดสรรเพื่อศึกษาการใช้พลังงาน” พบว่า เนื้อหาข้อมูลมีการวิเคราะห์ถึงรูปแบบของการปรับปรุงที่จอดรถเพื่อการใช้สอยที่แตกต่างไปตามแต่วัตถุประสงค์และมีการวิเคราะห์ถึงวัสดุที่ใช้เพื่อการประหยัดพลังงาน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้ที่มีความคิดที่จะปรับปรุง โรงจอดรถได้

ปัทมาภรณ์ รัตนประดับ และ ผศ.ดร.ยิ่งสวัสดิ์ ไชยะกุล, (2554) “แนวทางการปรับปรุงบ้านเดี่ยวสองชั้น โครงการบ้านเอื้ออาทร จังหวัดขอนแก่นเพื่อการประหยัดพลังงานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” พบว่า เนื้อหาข้อมูลมีการวิเคราะห์ถึงรูปแบบการปรับปรุงบ้านกรณีศึกษาเพื่อลดการใช้พลังงานโดยหลังการป้องกันความร้อนเข้าสู่ภายในอาคาร และ ลดอุณหภูมิของอากาศภายนอก ก่อนจะถ่ายเทเข้าสู่ภายในของอาคารบ้านกรณีศึกษา

ภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์, (2563) “ลักษณะของที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย ย่านรังสิต จังหวัดปทุมธานี : การต่อเติม และดัดแปลงโครงการที่อยู่อาศัยของรัฐ” พบว่า เนื้อหาข้อมูลมีการวิเคราะห์ถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานรูปแบบของอาคารบ้านเรือนในย่านรังสิตที่เป็นเขตพื้นที่ศึกษา และได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงรูปแบบของการปรับปรุงบ้านพักอาศัยให้สอดคล้องต่อการใช้สอยในบริบทของย่านรังสิตที่เป็นขอบเขตของการศึกษา

วรัตถา อุทัยรัตน์ , จินดาพันธ์ พุกโฉมงาม , นกัสมิชัย , ศิริวิมล อุดม , ปานทองเชน และสุนิสา คำสุข, (2566) “การพัฒนารายการตรวจสอบลักษณะทางกายภาพ สำหรับที่พักอาศัยของผู้สูงอายุหรือครอบครัวขยาย” พบว่า เนื้อหาเป็นการศึกษารายละเอียดองค์ประกอบของบ้านพักอาศัย โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในการใช้สอยของผู้สูงอายุเพื่อความปลอดภัย โดยกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณาจากกลุ่มอาชีพ 7 กลุ่ม ในการพิจารณารายการตรวจสอบลักษณะทางกายภาพ และทำสรุปเป็นตารางตรวจสอบมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้สอยเพื่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุ และทำการตรวจสอบ บ้านพักอาศัยจำนวน 15 หลัง 3 ประเภท ประกอบไปด้วย 1) บ้านเดี่ยว 2 ชั้น 2) บ้านเดี่ยวชั้นเดียว 3) บ้านแฝด 2 ชั้น เพื่อทดสอบระดับความเชื่อมั่นของรายการตรวจสอบ โดยใช้ข้อกำหนดเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อทำการวิเคราะห์ให้ได้มาซึ่งตารางแสดงรายละเอียด องค์ประกอบของบ้านในการใช้ตรวจสอบเรื่องมาตรฐานความปลอดภัยด้านการใช้สอยของผู้สูงอายุ

พรชัย ประสงค์มิตรชัย, (2565) “กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนรูปแบบทางสถาปัตยกรรมโครงการบ้านจัดสรรประเภทบ้านเดี่ยว ระหว่างปี พ.ศ.2559-2565 กรณีศึกษา 4 บริษัทมหาชนจำกัด” พบว่า ในช่วงยุคโรคระบาดโควิด 19 รูปแบบของบ้านพักอาศัยได้มีการปรับเปลี่ยนฟังก์ชันการใช้สอย โดยพื้นที่ส่วนกลางมีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น พื้นที่ในการประชุมทำงาน และพื้นที่ในการปรุงอาหารเพื่อการประกอบอาชีพ พื้นที่ในการเรียนรู้หรือสื่อการสอนในรูปแบบออนไลน์ พื้นที่ในการพักผ่อนหย่อนใจ ถูกทับซ้อนกันในการใช้งาน จึงทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาพื้นที่ใช้สอยส่วนกลาง ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อรองรับต่อกิจกรรมที่เกิดขึ้น และ ลดพื้นที่ห้องนอนลำดับสุดท้ายให้มีขนาดเล็กลง

นนทพจน์ เดชะชาติ, (2560) “ความแตกต่างของลักษณะที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับคนในแต่ละเจนเนอเรชั่น” พบว่า สำหรับประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับลักษณะที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีความแตกต่างกันในลักษณะของการใช้ประโยชน์พื้นที่ใช้สอยต่างๆ เช่น การใช้ห้องนอนที่เหลืออยู่เป็นห้องแต่งตัวหรือเก็บ

ของการเกิดกิจกรรมหลากหลายประเภทภายในพื้นที่ใช้สอยเดิม เป็นต้น ประเด็นอื่นๆ ที่ต่างกันจากผลวิจัยคือเรื่องการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเจเนอเรชัน Y ส่วนใหญ่ไม่มีความต้องการอยากเลี้ยงสัตว์ ในขณะที่เจเนอเรชัน Z ทุกคนอยากมีสัตว์เลี้ยงของตัวเอง แต่ประเด็นนี้เองผู้วิจัยคิดว่าหลายๆ น่าจะอยู่ที่รสนิยมของแต่ละบุคคลมากกว่า หรืออีกมุมมองหนึ่งคือ เจเนอเรชัน Y ที่ทำงานแล้วจะรู้สึกเหนื่อยและไม่ค่อยมีเวลาว่างในการมาดูแลสัตว์เลี้ยง เวลาว่างก็อยากพักผ่อนมากกว่า ในขณะที่เจเนอเรชัน Z ยังอยู่ในช่วงวัยที่มีอิสระมากกว่า ดังนั้นจึงไม่แปลกที่ปัจจุบันอาจจะยังมีความต้องการเลี้ยงอยู่ ด้านของเครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่าเจเนอเรชัน Z ทุกกรณีศึกษาไม่มีโทรทัศน์ภายในห้อง แม้จะกลับไปอยู่กับครอบครัว เจเนอเรชัน Z ก็แทบไม่ดูโทรทัศน์เช่นเดียวกัน การรับข่าวสารต่างๆ หรือการดูรายการต่างๆ จะดูผ่านโทรศัพท์มือถือและโน้ตบุ๊กเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าเด็กสมัยใหม่ชอบทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ที่มีความสะดวกรวดเร็ว มีความอิสระในการใช้งาน และสามารถใช้งานที่ใดและเมื่อใดก็ได้ที่ต้องการ ส่วนในด้านของพื้นที่ส่วนกลาง พบว่าเจเนอเรชัน Y ส่วนใหญ่ไม่ได้ไปใช้พื้นที่ส่วนกลางเลย ในขณะที่เจเนอเรชัน Z ไปใช้พื้นที่ส่วนกลางบ่อยกว่า แต่ทั้งสองเจเนอเรชันมีความต้องการพื้นที่ส่วนกลางประเภทพื้นที่ออกกำลังกายเหมือนกันทั้งสองกลุ่ม ส่วนประเด็นอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึงนั้นเนื่องจากยังไม่มี ความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด โดยรายละเอียดต่างๆ ของทุกประเด็นที่เหมือนกันนั้น ได้สรุปไว้ในหัวข้อแต่ละประเด็นย่อยก่อนหน้านี้แล้ว

วัชร บุนนาค และชาญเดช เจริญวิริยะกุล (2561) ได้ทำการศึกษาความต้องการของ คนรุ่นใหม่ ในการเลือกซื้อที่อยู่อาศัยในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการซื้อที่อยู่ อาศัยในอนาคตของคนรุ่นใหม่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ทำการเก็บข้อมูลจาก ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 19-30 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าความต้องการที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ต้องการบ้านเดี่ยวหรือบ้านแฝด (ร้อยละ 66.7) รองลงมา 'ได้แก่' คอนโดมิเนียม ทาวน์เฮาส์หรือทาวน์โฮมและอาคารพาณิชย์ ตามลำดับ จำนวนห้องนอนในที่อยู่อาศัยของแต่ละประเภท พบว่าที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบ 2 ห้องนอน (ร้อยละ 48.5) รองลงมา คือ รูปแบบ 1 ห้องนอน รูปแบบ 3 ห้องนอน และรูปแบบ 4 ห้องนอน ที่อยู่อาศัยประเภททาวน์เฮาส์หรือทาวน์โฮม บ้านเดี่ยวหรือบ้านแฝด และอาคารพาณิชย์พบว่าส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบ 3 ห้องนอน (ร้อยละ 58.1, 44.6 และ 100 ตามลำดับ) ด้านจำนวนห้องน้ำในที่อยู่อาศัยของแต่ละ

ประเภทพบว่าที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียม ทาวน์เฮาส์หรือทาวน์โฮม และบ้านเดี่ยวหรือบ้านแฝด พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบ 2 ห้องนอน (ร้อยละ 52.0, 54.8 และ 36.0 ตาม

ลำดับ) ส่วนที่อยู่ อาศัยประเภทอาคารพาณิชย์พบว่า ต้องการรูปแบบ 3 ด้านทำเลที่สนใจซื้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่สนใจในโซนกรุงเทพฯ ชั้นในและโซนกรุงเทพฯ ด้านตะวันตกเท่ากัน (ร้อยละ 23.5) รองลงมา ได้แก่ โซนกรุงเทพฯ ตอนบน โซนกรุงเทพฯ ด้านตะวันออก โซนกรุงเทพฯ ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และโซนกรุงเทพฯ ตอนใต้ด้านราคาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการซื้อไม่เกิน 2 ล้านบาท ในระดับมาก รองลงมาคือ ราคาระหว่าง 3 - 5 ล้านบาท มีความต้องการซื้อในระดับปานกลางและ ราคาระหว่าง 6 - 8 ล้านบาท มีความต้องการซื้อในระดับน้อย ส่วนที่มีความต้องการน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ ราคาสูงกว่า 8 ล้านบาทขึ้นไปมีความต้องการซื้อในระดับน้อยที่สุด ด้านทำเลพบว่าผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการซื้อในทำเลใกล้ที่ทำงานในระดับมากที่สุด รองลงมาคือทำเลที่ ต้องการระดับมากคือใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตลาดมินิมาร์ท ห้างสรรพสินค้าโรงพยาบาล ฯลฯ ใกล้ทางด่วน ใกล้สถานที่สำคัญ ใกล้ครอบครัว และใกล้รถไฟฟ้า ด้านประเภทผลิตภัณฑ์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการซื้อบ้านเดี่ยวหรือบ้านแฝด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ คอนโดมิเนียม และ ทาวน์เฮาส์ หรือทาวน์โฮม มีความต้องการซื้ออยู่ในระดับปานกลางส่วนที่มีความ ต้องการน้อยในด้านนี้ คือ อาคารพาณิชย์ หรือตึกแถว ด้านรูปแบบ ผลิตภัณฑ์พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการงานก่อสร้างมีคุณภาพ ระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีและพื้นที่ ใช้สอยลงตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ ต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเช่น สระว่ายน้ำน้ำฟิตเนส อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการส่วนลดเงินสดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการสิทธิพิเศษต่าง ๆ (เช่น ที่จอดรถประจำหรือใช้บริการ อินเทอร์เน็ตฟรี ฯลฯ) ตกแต่งพร้อม เฟอร์นิเจอร์ครบชุดและบัตอร์กานัลหรือของแถม (เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาถึงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพ และ ปริมณฑล มีการกำหนดกรอบแนวคิดเป็นแนวทางการศึกษาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ทางการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงหลักการและเกณฑ์มาตรฐานเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเป็นตัวตั้งในการวิเคราะห์ รวมถึงวิธีการดำเนินการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตั้งข้อคำถาม และสำรวจแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์สรุปผลจากแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาศึกษาในลำดับต่อไป

3.1 กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

กรอบแนวคิดทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพ และ ปริมณฑล ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 อายุระหว่าง 15 - 27 ปี Gen Z

กลุ่มที่ 2 อายุระหว่าง 28 - 44 ปี Gen Y

กลุ่มที่ 3 อายุระหว่าง 45 - 59 ปี Gen X

กลุ่มที่ 4 อายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป Baby boomer

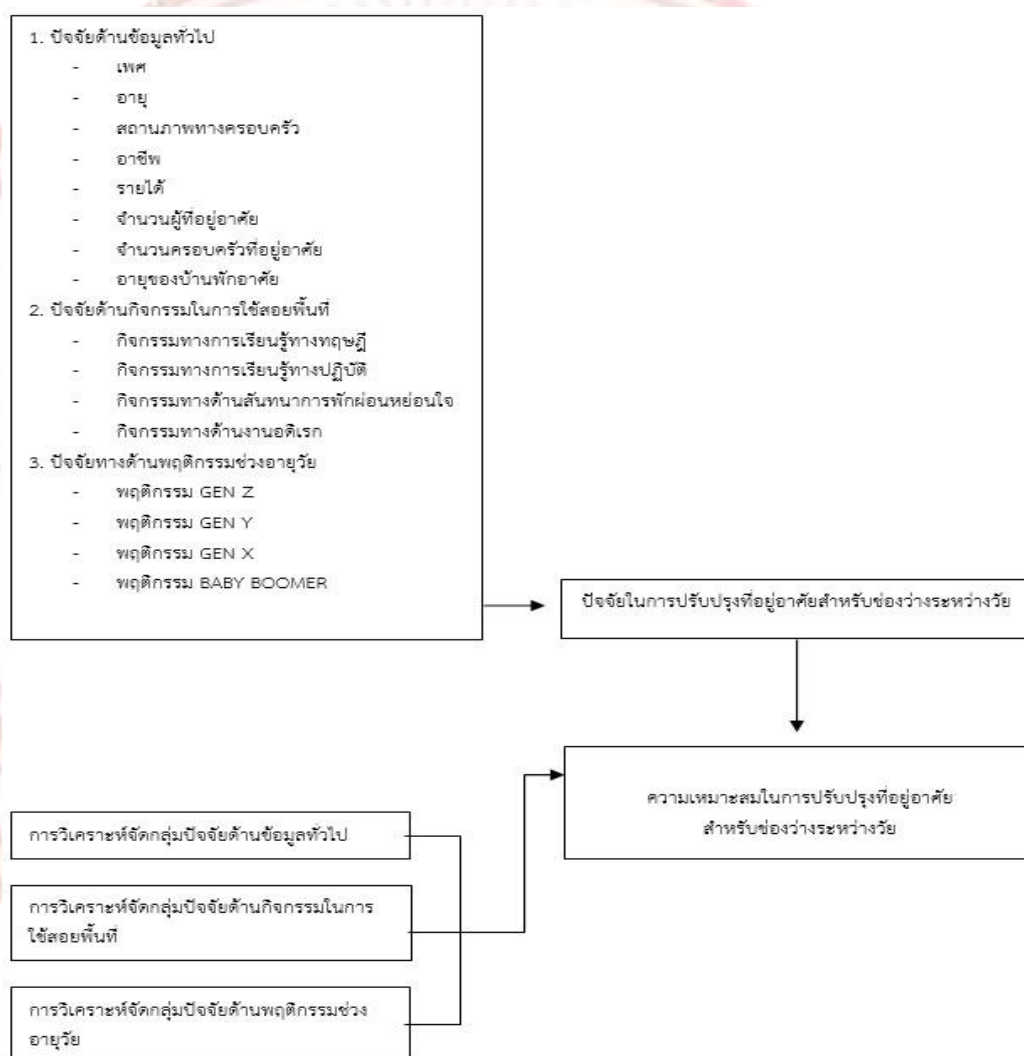
โดยมี แนวความคิดทางด้านกลุ่มปัจจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ปัจจัยทางด้านข้อมูลทั่วไป

กลุ่มที่ 2 ปัจจัยทางด้านกิจกรรมในการใช้สอยพื้นที่

กลุ่มที่ 3 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมช่วงอายุวัย

สามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยทั้ง 3 กลุ่มปัจจัยกับกลุ่มประชากรตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลถึง
วัตถุประสงค์ของ

ภาพที่ 3-1 กรอบแนวความคิดกระบวนการวิเคราะห์

3.2 วิธีการศึกษา

งานวิจัยเรื่องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัยของบ้านพักอาศัยขนาดเล็กในเขตกรุงเทพ และ ปริมณฑล โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

- ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- การสร้างเครื่องมือในการศึกษา
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง ผู้ที่พักอาศัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยสถานที่พักอาศัย โดยใช้วิธีในการกำหนดช่วงอายุ ตาม GENERATION ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 อายุระหว่าง 15-27 ปี Gen Z

กลุ่มที่ 2 อายุระหว่าง 28-44 ปี Gen Y

กลุ่มที่ 3 อายุระหว่าง 45-59 ปี Gen X

กลุ่มที่ 4 อายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป Baby boomer

การกำหนดขนาดตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรอย่างชัดเจน คำนวณได้ตามสูตร (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n เป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N เป็นขนาดของประชากร = 5,692,284 คน

(ข้อมูลจากสถิติกรุงเทพมหานครปี 2567)

E เป็นความคลาดเคลื่อนของประชากรประมาณค่า (0.05)

แทนค่า

$$n = \frac{5,692,284}{1+5,692,284(0.05)^2} = 399.97 = 400$$

ตัวอย่าง

จากการคำนวณได้เท่ากับ 400 ตัวอย่าง จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง โดยวิธีกำหนดช่วงอายุ 4 กลุ่มอายุ กลุ่มละ 100 คน รวม 400 คน โดยแจกแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต

3.2.2 การสร้างเครื่องมือในการศึกษา

ในการเก็บข้อมูลนี้ ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลทางทฤษฎีและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไป

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพทางครอบครัว
- อาชีพ
- รายได้
- จำนวนผู้ที่อยู่อาศัย
- จำนวนครอบครัวที่อยู่อาศัย
- อายุของบ้านพักอาศัย

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านกิจกรรมในการใช้สอยพื้นที่ ประกอบไปด้วย

- กิจกรรมทางการเรียนรู้ทางทฤษฎี

- กิจกรรมทางการเรียนรู้ทางปฏิบัติ
- กิจกรรมทางด้านสนทนาการพักผ่อนหย่อนใจ
- กิจกรรมทางด้านงานอดิเรก

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านพฤติกรรมช่วงอายุวัย

- พฤติกรรม GEN Z
- พฤติกรรม GEN Y
- พฤติกรรม GEN X
- พฤติกรรม BABY BOOMER

การกำหนดคำถามที่เป็นชุดเครื่องมือในการวิจัย การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพ และ ปริมณฑล มีลักษณะ เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้คำถามแบบปลายปิด (Close ended) ซึ่งลักษณะคำถามจะเป็นแบบคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice) และบางคำถามเป็นคำถามปลายเปิด

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพ และ ปริมณฑล จำนวน 400 ตัวอย่าง

ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการหนังสือวารสารสิ่งพิมพ์และข้อมูลที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างผู้ทำการวิจัยจะนำแบบสอบถาม

มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

3.2.5 สมมุติฐาน สถานะภาพครอบครัวขยาย

สถานะภาพครอบครัวขยาย มีความต้องการทางด้านพื้นที่ใช้สอยมากเนื่องจากปริมาณของสมาชิกเพิ่มขึ้น

3.2.6 สมมุติฐาน ช่วงอายุวัยที่มีความต้องการในการใช้สอย

สมมุติฐาน ช่วงอายุวัยที่มีความต้องการในการใช้สอยพื้นที่ส่วนตัว GEN Z มีความต้องการพื้นที่ส่วนตัวมาก ในทางกลับกัน ช่วงอายุวัยที่มีความต้องการในการใช้สอยพื้นที่ส่วนกลางมากที่สุดคือ GEN BABYBOOMER

สมมุติฐาน ช่วงอายุวัยที่ใช้เวลาในพื้นที่ส่วนตัวห้องนอนมากคือช่วงอายุวัย GEN Z

บทที่ 4

ผลกาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งเพื่อศึกษาถึงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพ และ ปริมณฑล โดยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ทางการวิจัย โดยการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านกิจกรรมในการใช้สอยพื้นที่

ส่วนที่ 3 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมช่วงอายุวัย

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม

4.1.การวิเคราะห์ปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไป

ในส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ซึ่งผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่ผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพ และ ปริมณฑล และได้รับคืนกลับมาจำนวน 400 คน

ตารางที่ 4 - 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด และ ค่าสูงสุด ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเป็นเพศชาย กลุ่มตัวอย่าง ตามช่วงอายุวัย แบ่งเป็น 4 ช่วงอายุวัยในสัดส่วนเท่ากัน ประกอบด้วย ช่วงอายุวัย 15-27 ปี (GEN Z) , ช่วงอายุวัย 28-44 ปี (GEN Y), ช่วงอายุวัย 45 –59 ปี (GEN X), ช่วงอายุวัย 60 ปี ขึ้นไป (BABY BOOMER) กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งประกอบอาชีพพนักงานบริษัท กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งมีรายได้ระหว่าง 25,001 – 41,667 บาท ดังแสดงในตารางที่4-1

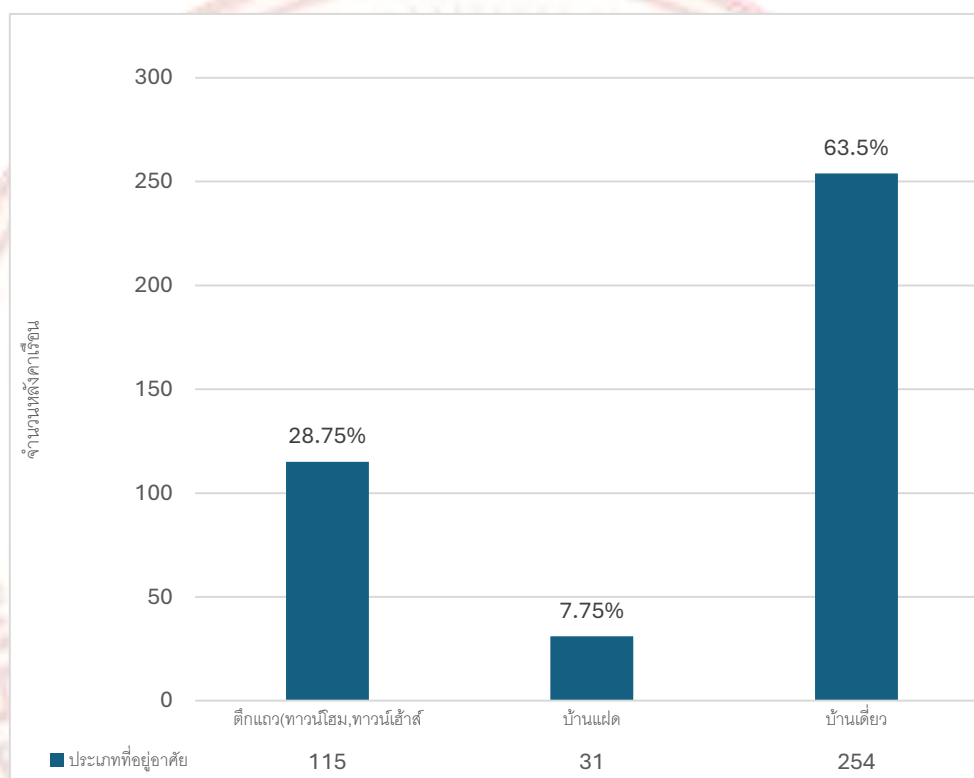
ตารางที่ 4-1 ปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	206	51.5
หญิง	177	44.25

LGBTQ	17	4.25
ช่วงวัย		
15-27 ปี (GEN Z)	100	25.0
28-44 ปี (GEN Y)	100	25.0
45 –59 ปี (GEN X)	100	25.0
60 ปี ขึ้นไป (BABY BOOMER)	100	25.0
อาชีพ		
ไม่มีอาชีพ (ผู้สูงอายุ)	51	12.75
ไม่มีอาชีพ (พ่อบ้านแม่บ้าน)	15	3.75
ไม่มีอาชีพ (นักเรียน, นักศึกษา)	75	18.75
รับจ้างทั่วไป	30	7.5
ค้าขาย	8	2
พนักงานบริษัท	102	25.5
ธุรกิจส่วนตัว	38	9.5
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	81	20.25
ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 12,500 บาท	99	24.75
12,501– 25,000 บาท	58	14.5
25,001 – 41,667 บาท	105	26.25
41,678 – 62,500 บาท	60	15
62,501 – 83,334 บาท	28	7
62,501 – 83,334 บาท	35	8.75
166,668 บาทขึ้นไป	15	3.75

(n = 400)

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า ที่พักอาศัย ประเภทบ้านเดี่ยวมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมาเป็นตึกแถว (ทาวนโฮม/ทาวเฮาส์) คิดเป็นร้อยละ 28.75 และ ลำดับสุดท้ายเป็นบ้านแฝด คิดเป็นร้อยละ 7.75 ดังแสดงในภาพที่ 4 – 1

ภาพที่ 4-1 ประเภทที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการใช้สอยพื้นที่

4.2.1 จากการวิเคราะห์สถานภาพทางครอบครัวและความต้องการที่จะต่อเติม ของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า ครอบครัวเดียวมีความต้องการต่อเติมบ้านพักอาศัยมากที่สุด ดังมีรายละเอียดดังนี้

ครอบครัวเดี่ยว จำนวน 280 คน

- ไม่มีความต้องการต่อเติมบ้าน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 44.64
 - มีความต้องการต่อเติมบ้าน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 55.36
- : ค่าความแตกต่าง 10.72 %

ครอบครัวขยาย จำนวน 77 คน

- ไม่มีมีความต้องการต่อเติมบ้าน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 40.26
 - มีความต้องการต่อเติมบ้าน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 59.74
- : ค่าความแตกต่าง 19.48 %

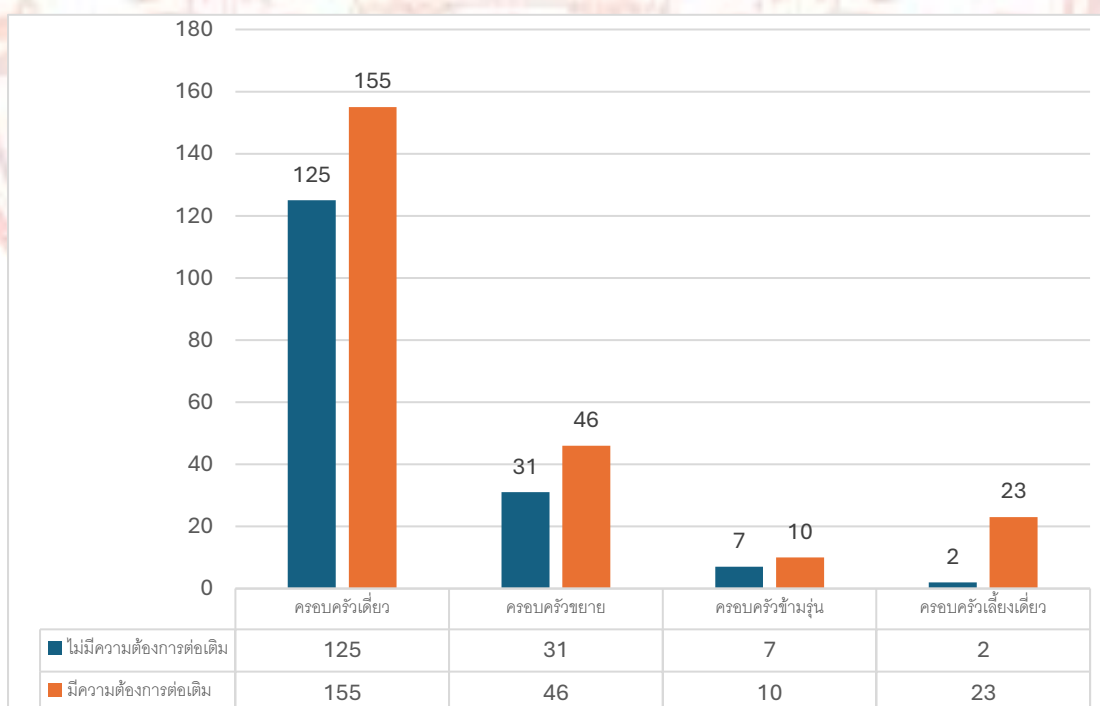
ครอบครัวข้ามรุ่น จำนวน 17 คน

- ไม่มีมีความต้องการต่อเติมบ้าน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.18
 - มีความต้องการต่อเติมบ้าน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 58.82
- : ค่าความแตกต่าง 17.64 %

ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว จำนวน 25 คน

- ไม่มีมีความต้องการต่อเติมบ้าน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8
 - มีความต้องการต่อเติมบ้าน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 92
- : ค่าความแตกต่าง 84 %

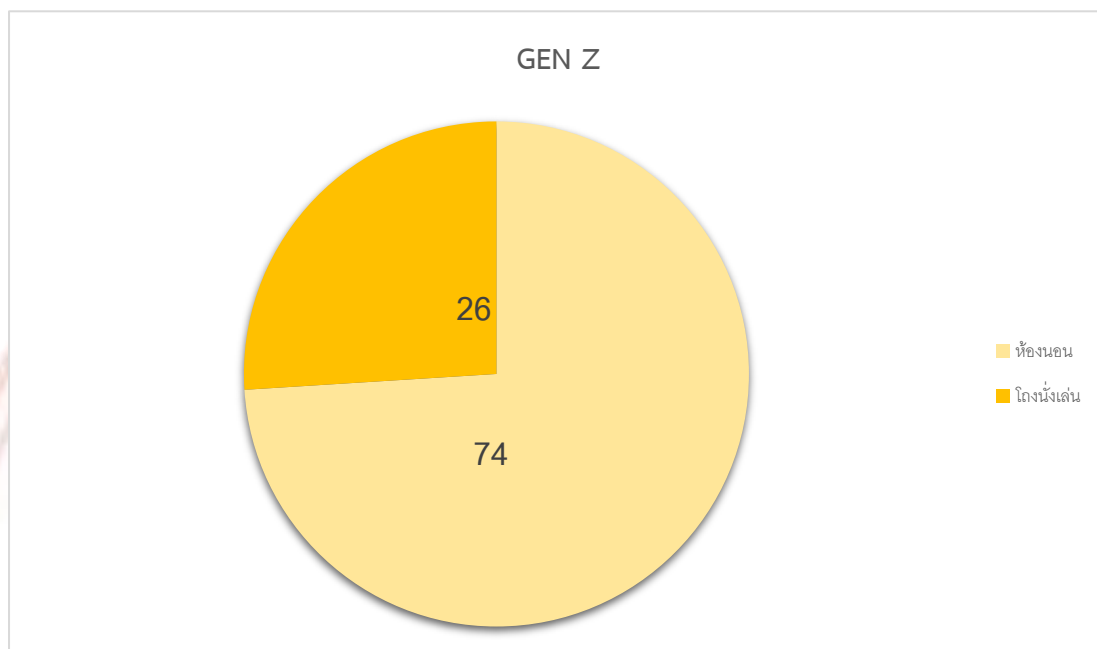
(n = 400)

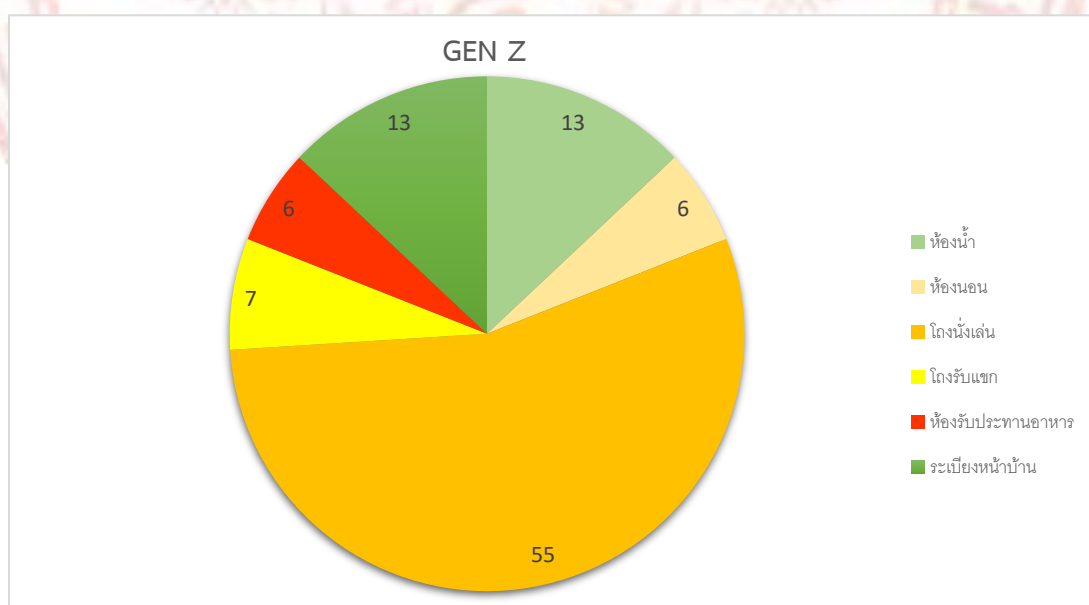
ภาพที่ 4-2 แสดงสถานภาพครอบครัวกับความต้องการปรับปรุง

4.2.2 การวิเคราะห์เรื่องการใช้งานของพื้นที่ส่วนใหญ่ในบ้านพักอาศัย

(n = 100)

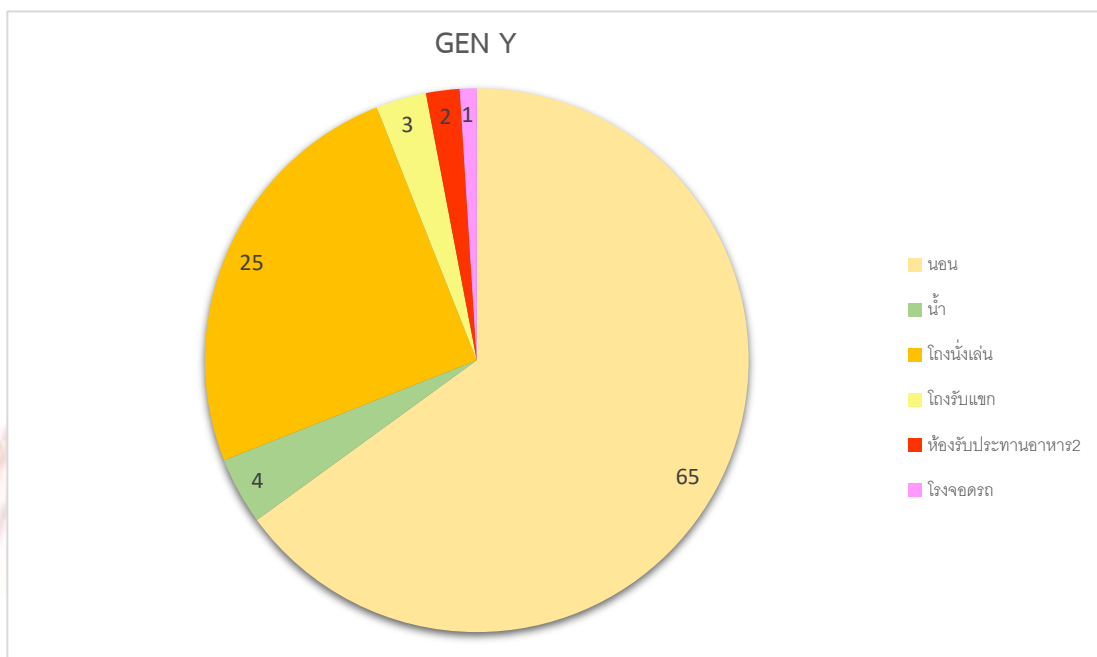

ภาพที่ 4-3 แสดง ช่วงอายุ GEN Z ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 1 ในพื้นที่พักอาศัย (n = 100)

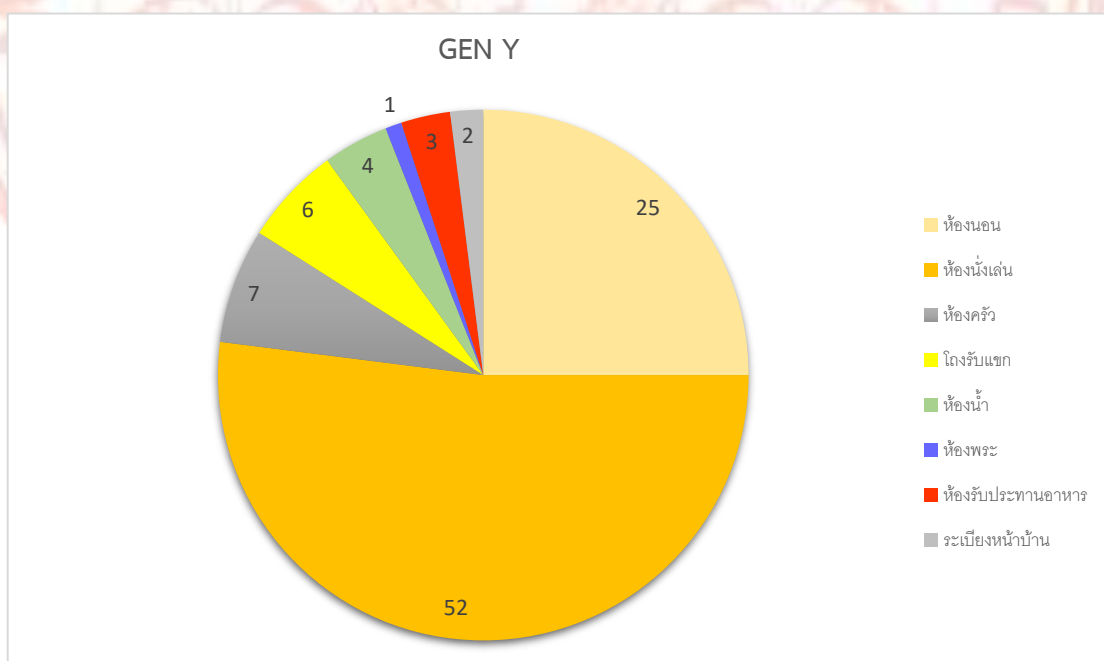
ภาพที่ 4-4 แสดง ช่วงอายุ GEN Z ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 2 ในพื้นที่พักอาศัย

(n = 100)

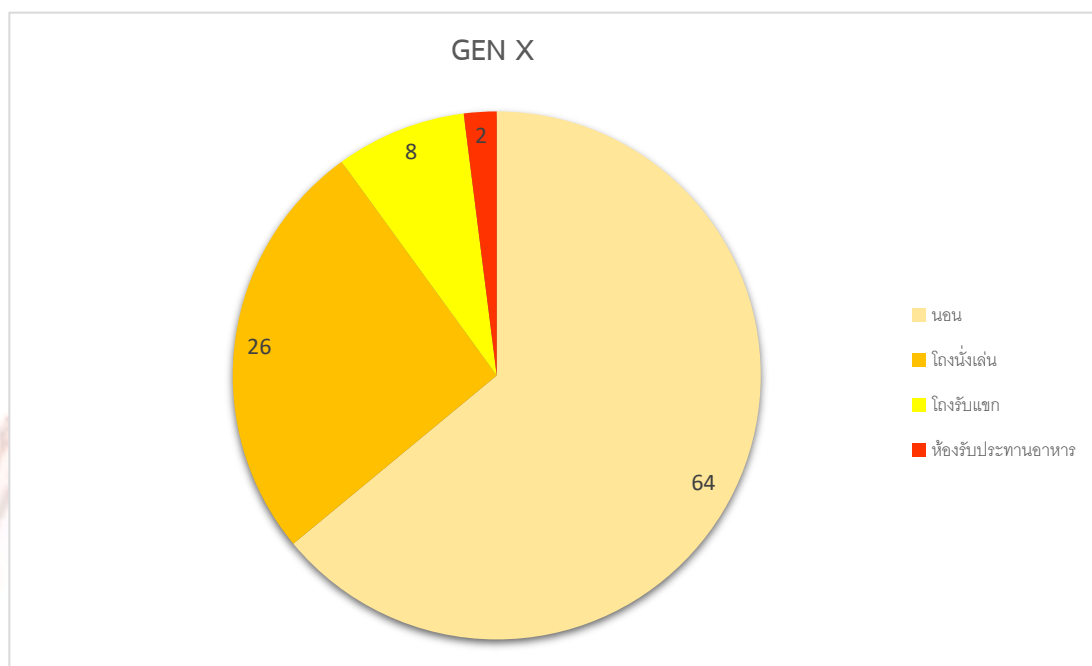
ภาพที่ 4-5 แสดง ช่วงอายุ GEN Y ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 1 ในพื้นที่พักอาศัย

(n = 100)

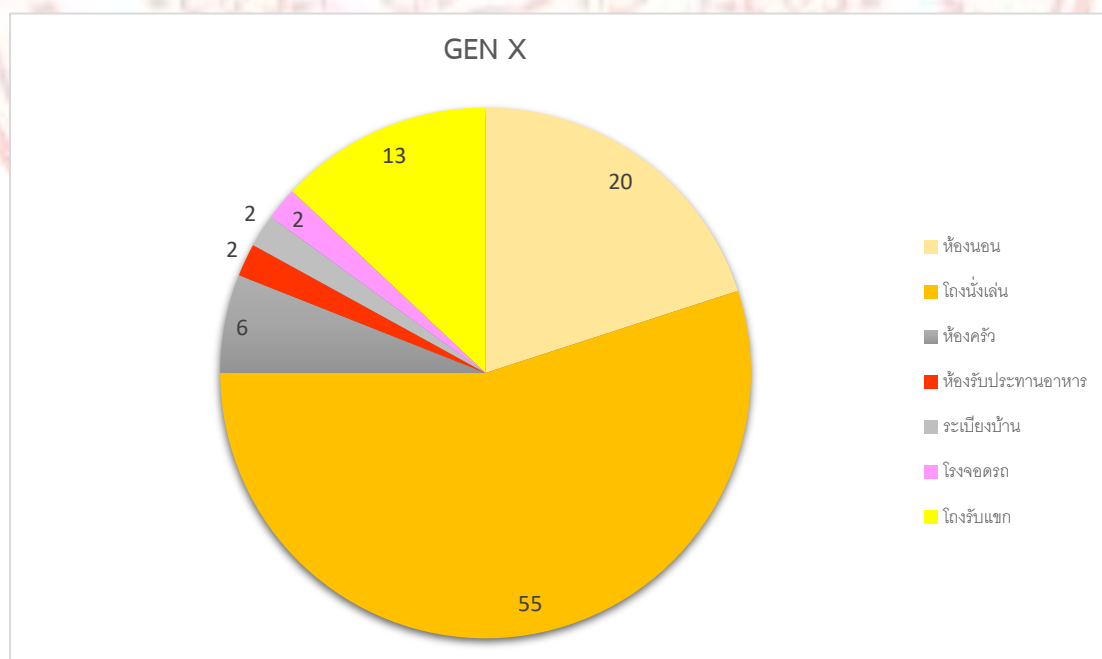
ภาพที่ 4-6 แสดง ช่วงอายุ GEN Y ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 2 ในพื้นที่พักอาศัย

(n = 100)

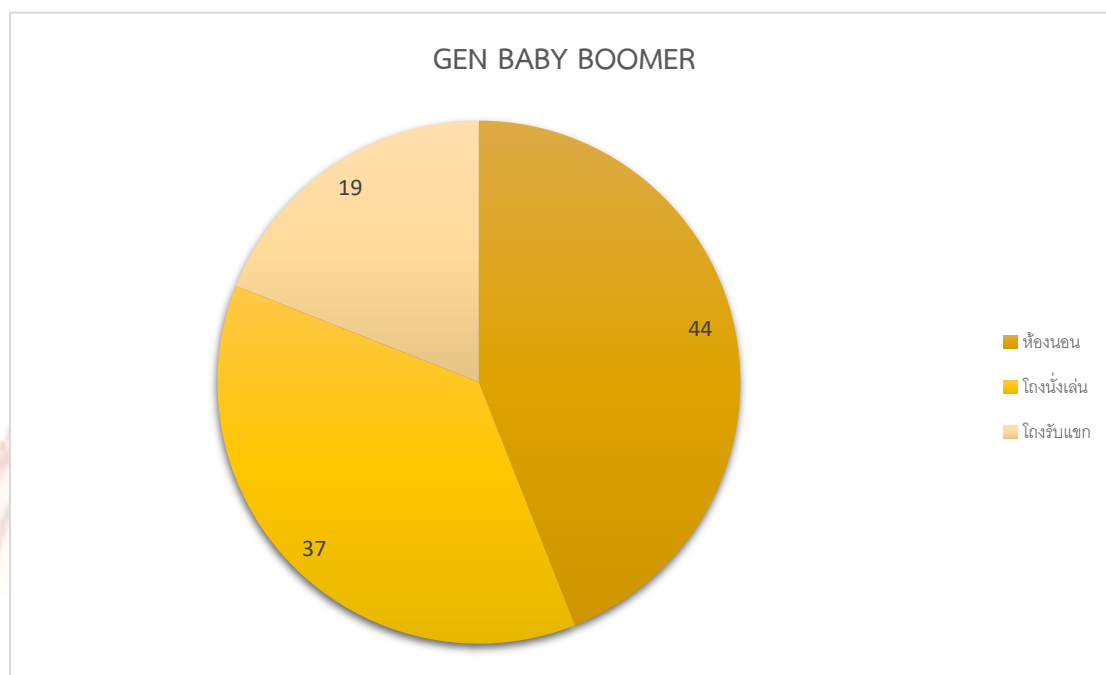
ภาพที่ 4-7 แสดง ช่วงอายุ GEN X ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 1 ในพื้นที่พักอาศัย

(n = 100)

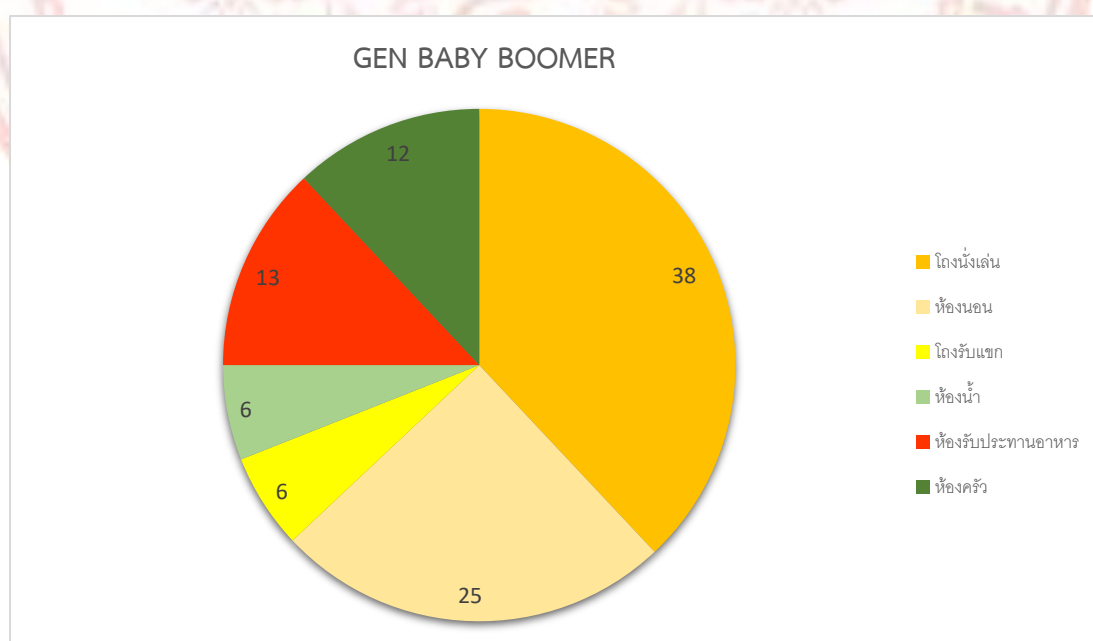
ภาพที่ 4-8 แสดง ช่วงอายุ GEN X ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 2 ในพื้นที่พักอาศัย

(n = 100)

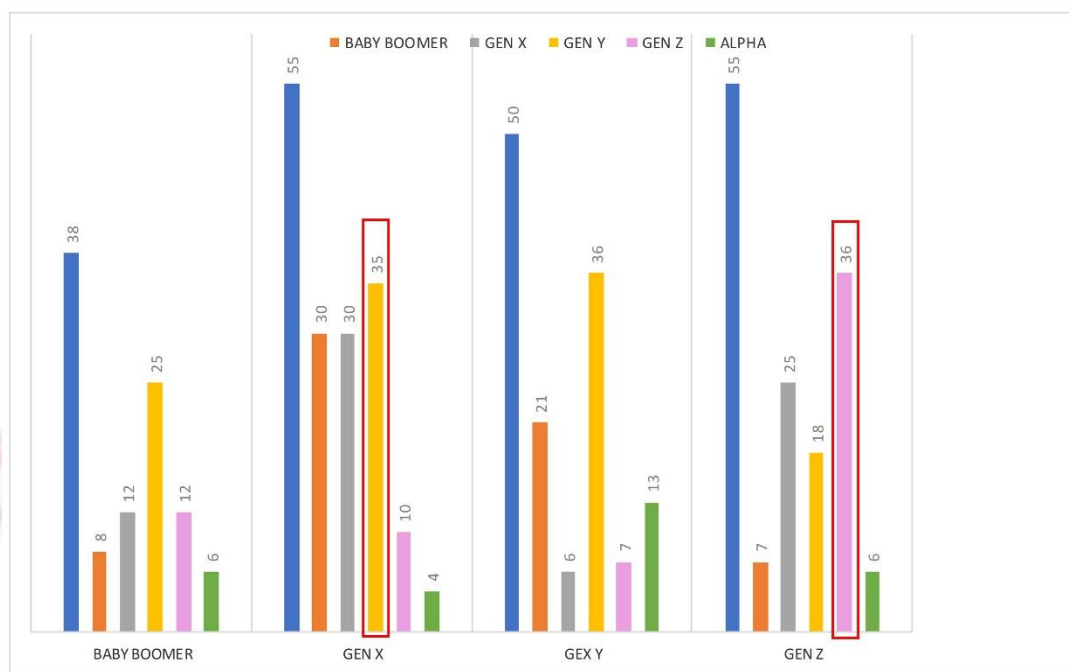
ภาพที่ 4-9 แสดงช่วงอายุ GEN BABYBOOMER ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 1 ในพื้นที่พักอาศัย

(n = 100)

ภาพที่ 4-10 แสดง ช่วงอายุ GEN BABYBOOMER ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ลำดับที่ 2 ในพื้นที่พักอาศัย

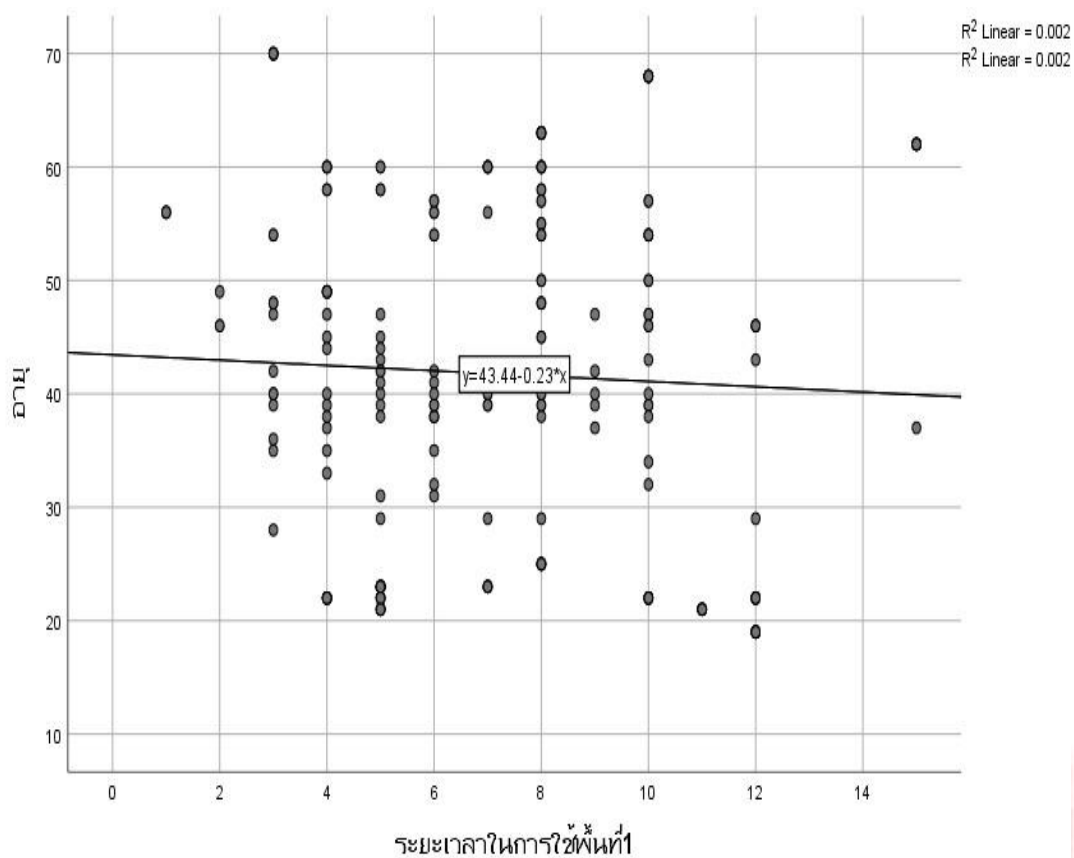
(n = 400)

ภาพที่ 4 - 11 แสดงช่วงอายุวัยที่ใช้สอยพื้นที่ส่วนกลางมากที่สุดและแสดงช่วงอายุวัยที่อยู่ร่วมกัน

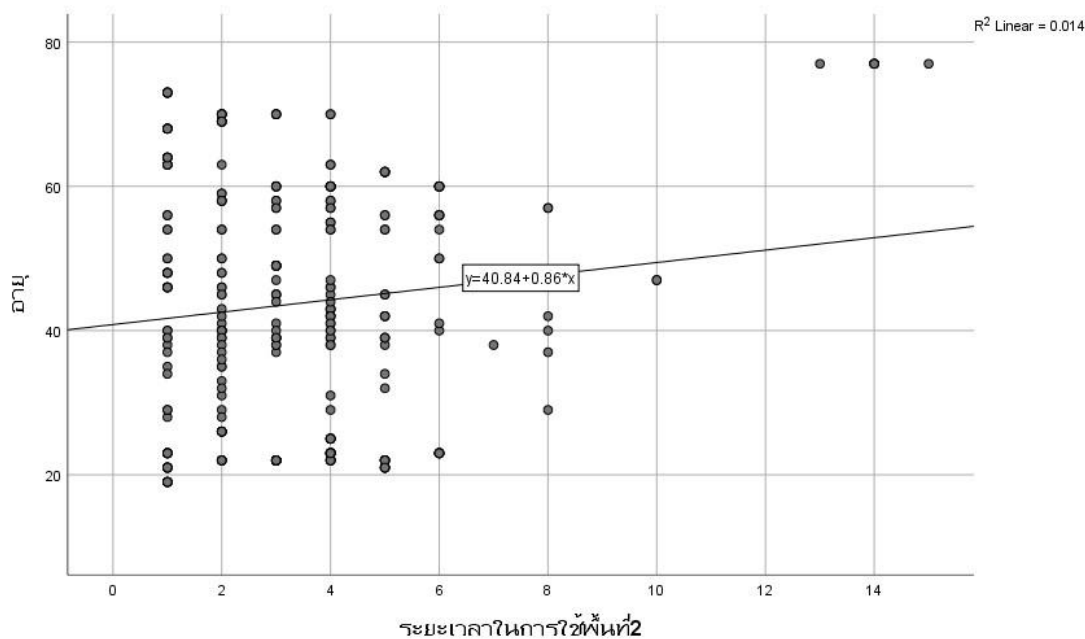
4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านพฤติกรรม

จากการวิเคราะห์อายุและระยะเวลาใช้งานห้องนอนต่อวัน จากกลุ่มตัวอย่าง 200 คน พบว่า อายุโดยเฉลี่ย คือ 42 ปี ($M = 41.9$, $SD = 11.35$, $n = 200$) ระยะเวลาใช้งานพื้นที่ต่อวันโดยเฉลี่ย คือ 6 ชั่วโมงต่อวัน ($M = 5.9$, $SD = 2.9$, $n = 200$) เมื่อวิเคราะห์ด้วยวิธีการ Correlation พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาใช้งานพื้นที่ต่อวันมีความสัมพันธ์กันปานกลางไปในทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญ ($r = -.151^*$, $p = .032$) จึงสรุปได้ว่าผู้ที่มีอายุมากใช้เวลาในพื้นที่ห้องนอนต่อวันมาก ผู้ที่มีอายุน้อยใช้เวลาในพื้นที่ห้องนอนต่อวันน้อย (รูปที่ 2)

ภาพที่ 4 - 12 อายุและระยะเวลาใช้พื้นที่ห้องนอนต่อวัน (n = 400)

จากการวิเคราะห์อายุและการใช้งานห้องนอนต่อวัน จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่าอายุเฉลี่ย คือ 44 ปี เมื่อวิเคราะห์ด้วยวิธีการ Correlation พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาการใช้งานพื้นที่ต่อวันมีความสัมพันธ์กันปานกลาง ไปในทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่าผู้ที่มีอายุมากใช้เวลาในพื้นที่ห้องนอนต่อวันมาก ผู้ที่มีอายุน้อยใช้เวลาในพื้นที่ห้องนอนต่อวันน้อย

ภาพที่ 4 - 13 อายุและระยะเวลาใช้พื้นที่ส่วนกลางต่อวัน (n = 400)

จากการวิเคราะห์อายุและการใช้งานส่วนกลางต่อวัน จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่าอายุเฉลี่ยคือ 41 ปี เมื่อวิเคราะห์ด้วยวิธีการ Correlation พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาการใช้งานพื้นที่ต่อวันมีความสัมพันธ์กันปานกลาง ไปในทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่าผู้ที่มีอายุมากใช้เวลาในพื้นที่ส่วนกลางต่อวันมาก ผู้ที่มีอายุน้อยใช้เวลาในพื้นที่ส่วนกลางต่อวันน้อย

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวลักษณะพิเศษที่มีเพียงแม่หรือพ่อที่เลี้ยงลูกตามลำพัง ซึ่งเป็นผลมาจาก การหย่าร้าง การละทิ้ง การแยกทาง หรือการเสียชีวิตของคู่สมรส มีความต้องการที่จะต่อเติมหรือปรับปรุงบ้านพักอาศัย มากที่สุด จากค่าเฉลี่ยความแตกต่างทางด้านความต้องการในการต่อเติมหรือปรับปรุงบ้านพักอาศัย จึงมีเหตุและความต้องการทางด้าน การสร้างครอบครัว ต้องการความมั่นคง ความปลอดภัย ความสะดวกสบายของที่พักอาศัย เป็นปัจจัยทางด้านความสุข ตามหลักการของทฤษฎีความสุข และความสุขที่ได้จากการออกแบบให้มีพื้นที่ใช้สอยที่ดีมีคุณภาพเหมาะสมในการพักผ่อนของบ้านพักอาศัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องของการใช้สอยพื้นที่พบว่า

พื้นที่ใช้สอยที่ผู้อยู่อาศัยใช้เวลามากที่สุดในการอยู่อาศัยจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า พื้นที่ห้องนอน เป็นพื้นที่ใช้สอยที่ใช้เวลาในการใช้พื้นที่มากที่สุดในบ้านพักอาศัยเนื่องจากเป็นพื้นที่ในการนอนเพื่อการพักผ่อนฟื้นฟูร่างกายในแต่ละวันเป็นกลไกตามธรรมชาติ

พื้นที่ใช้สอยที่ผู้อยู่อาศัยใช้เวลามากรองลงมาเป็นลำดับที่ 2 ในการอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า พื้นที่โถงนั่งเล่น , ห้องนั่งเล่น เป็นพื้นที่ใช้สอยที่ใช้เวลาในการใช้สอยรองลงมาเป็นลำดับที่ 2 ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนกลาง ช่วงอายุวัยที่ใช้พื้นที่ส่วนกลาง โถงนั่งเล่น , ห้องนั่งเล่น มากที่สุดเท่ากันของคือกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุที่มีอายุระหว่าง 45 – 59 ปี (GEN X) และ กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุระหว่าง 15 - 27 ปี (GEN Z)

โดยที่กลุ่มช่วงอายุวัยที่อยู่อาศัยร่วมกันกับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในพื้นที่ส่วนกลาง พื้นที่โถงนั่งเล่น , ห้องนั่งเล่น ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีช่วงอายุที่มีอายุระหว่าง 45 – 59 ปี (GEN X) คือ ช่วงอายุที่มีอายุระหว่าง 28 – 44 ปี (GEN Y) ทั้งนี้ในช่วงอายุวัยที่อยู่ในกลุ่มที่ต่อเนื่องและใกล้เคียงกัน ความแตกต่างในความชื่นชอบและลักษณะทางกายภาพ และบริบท ที่ใกล้เคียงกัน พื้นที่ส่วนกลางจึงสามารถใช้สอยร่วมกันได้ดี

ส่วนกลุ่มช่วงอายุวัยที่อยู่อาศัยร่วมกันกับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในพื้นที่ส่วนกลาง พื้นที่โถงนั่งเล่น ห้องนั่งเล่น ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีช่วงอายุที่มีอายุระหว่าง 15 – 27 ปี (GEN Z) คือ ช่วงอายุที่มีอายุระหว่าง 15-27 ปี (GEN Z) เป็นช่วงอายุวัยเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะทางอุปนิสัยและพฤติกรรมของช่วงอายุวัยที่คล้ายคลึงกันจึงทำให้ผลที่ได้คือการใช้พื้นที่ส่วนกลางร่วมกันมากที่สุด

ในการใช้สอยบ้านพักอาศัยห้องนอนเป็นห้องที่มีการใช้สอยมากที่สุด จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่มีอายุมากมีความต้องการในการใช้สอยพื้นที่ห้องนอนมาก ทั้งนี้เนื่องด้วยเพื่อการพักผ่อนที่ดีและเพียงพอ หลักการทางด้านการออกแบบจึงต้องมีการคำนึงถึงห้องนอนของผู้สูงอายุ ให้สามารถเข้าถึงได้สะดวกเพื่อการสอดส่องดูแล และการเคลื่อนตัวที่ปลอดภัย ลดการขึ้นลงของบ้าน ลดความ

บรรณานุกรม

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). คู่มือการดำเนินโครงการการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัยประจำปีงบประมาณ 2565.

กัญญาณัฐ คงพรปรารณา. (2564). “การประเมินผลประสิทธิภาพการอนุรักษ์พลังงานของบ้านพักอาศัยพื้นฐาน. วารสารวิชาการ สารศาสตร์ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ฉบับที่ 2 ปี 2564: 303

จิราพร ชมพิกุลและคณะ. (2552). สัมพันธภาพในครอบครัวไทย. (สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดแทนทองซินวัฒน์การพิมพ์

จุฬาลักษณ์ ชาญกุล, (2565). “การออกแบบเพื่อปรับปรุงการใช้พื้นที่ทาว์นเฮาส์สำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาหมู่บ้านอยู่เจริญ บางเขน กรุงเทพมหานคร.” วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565 : 64-77

ฉัตรชนินทร์ หวังภัทรวานิช. (2557). แนวทางการออกแบบอาคารพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ฐิตินันท์ นาคผู้, อาจินต์ สงทับ. (2562). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ฉบับที่ 1 ปีที่ 13 ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2562: 48-54

เดชา เดชะวัฒนไพศาล, กฤษยา นุ่มพยา, จีราภา นวลลักษณ์, ชนพัฒน์ ปลื้มบุญ. (2557). "การศึกษาเงินเนอเรชั่นเอ็กซ์และเงินเนอเรชั่นวายในมุมมองต่อคุณลักษณะของตนเองและความคาดหวังต่อคุณลักษณะของเงินเนอเรชั่นอื่น." จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 36 ฉบับที่ 141 ก.ค. - ก.ย. 57

- ทศพร มงคลนิมิต, ไตรรัตน์ จารุทัศน์. (2565). “สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการหมู่บ้านจัดสรรราคาสูง กรณีศึกษา โครงการนนทวัน.” วารสารวิชาการ สารศาสตร์ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ฉบับที่ 1 ปี 2565: 23
- ไทยรัฐออนไลน์. (2566). [ออนไลน์]. “ผู้สูงอายุกับคนต่างวัย อยู่ด้วยกันอย่างไรให้มีความสุข” [สืบค้นวันที่ 19 มีนาคม 2568] จาก <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Pdfview/7a4ecf5b-f824-ee11-80ff-00155db45636>
- ธนาคารไทยพาณิชย์. (2568). [ออนไลน์]. “Universal Design หลักการออกแบบ ปรับปรุงบ้านให้อยู่สบายปลอดภัย สำหรับคนทุกวัยในครอบครัว”. [สืบค้นวันที่ 19 มีนาคม 2568] จาก <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Pdfview/7a4ecf5b-f824-ee11-80ff-00155db45636>
- นนทพจน์ เดชะชาติ. (2560). ความแตกต่างของลักษณะที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับคนในแต่ละเจนเนอเรชั่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นรินทร์ เอี่ยมสะอาด. (2563). แนวทางการออกแบบโครงการที่พักอาศัยและหน่วยพักอาศัยเพื่อรองรับพฤติกรรมกลุ่มคนเจนเนอเรชั่นซี (Z). วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิคมพร สุขชัย. (2560). แนวทางการออกแบบที่อยู่อาศัยประเภททาวน์เฮาส์สำหรับครอบครัวไทยสามรุ่นที่มีรายได้น้อยถึงปานกลางในพื้นที่ชานเมือง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปัทมาภรณ์ รัตนประดับ, ผศ. ดร. ยิ่งสวัสดิ์ ไชยะกุล. (2554). “แนวทางการปรับปรุงบ้านเดี่ยวสองชั้นโครงการบ้านเอื้ออาทร จังหวัดขอนแก่น เพื่อการประหยัดพลังงานและเป็นต่อสิ่งแวดล้อม.” วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 10 : 35-45
- ปณณทัต แสงนาค, ทรงเกียรติ เทียธิทรัพย์, ณรงฤทธิ์ จินต์จันทรวงศ์. (2565). “การศึกษารูปแบบและสาเหตุปัจจัยการต่อเติมอาคารบ้านเดี่ยวโครงการบ้านเอื้ออาทร กรณีศึกษา : โครงการบ้านเดี่ยวเอื้ออาทร จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอนวมสารคาม.” วารสารวิชาการ สถาปัตยกรรมศาสตร์. ฉบับที่ 75 ปี 2565 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 53-72

- ปัทมาภรณ์ รัตนประดับ, ผศ. ดร. ยิ่งสวัสดิ์ ไชยะกุล. (2554). “แนวทางการปรับปรุงบ้านเดี่ยวสองชั้น โครงการบ้านเอื้ออาทร จังหวัดขอนแก่น เพื่อการประหยัดพลังงานและเป็นต่อสิ่งแวดล้อม.” วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 10 : 35-45
- พนิต ภูจินดา. (2565). “การศึกษาพฤติกรรมการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในประเทศไทย: กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร.” วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 21 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม ประจำปี 2565. 177-196
- พรชัย ประสงค์มิตรชัย. (2565). กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนรูปแบบทางสถาปัตยกรรมโครงการบ้านจัดสรรประเภทบ้านเดี่ยว ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2565 กรณีศึกษา 4 บริษัทมหาชนจำกัด. วิทยานิพนธ์เคหพัฒน์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ยิหวา จำรูญวงษ์. (2558). “การต่อเติมหรือดัดแปลงทาว์นเฮ้าส์/ทาว์นโฮม.” วารสารปัญญาภิวัฒน์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2558 : 135-145
- ภูเบศร์ สมุทรจักร, กมลชนก ขำสุวรรณ, พิมลพรรณ นิตยัมภ์รา, (2562). [วารสารออนไลน์]. “ครอบครัวเปาะบางเมื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมทำร้ายครอบครัวไทยและทิ้งใครหลายคนไว้เบื้องหลัง.” สถาบันวิจัยประชากรสังคม. [สืบค้นวันที่ 19 มีนาคม 2568]. พิมพ์ครั้งที่ 1: 2
- ภูมิชาย พันธุ์โพธิ์จัน. (2563). ลักษณะของที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย ย่านรังสิต จังหวัดปทุมธานี: การต่อเติมและดัดแปลงโครงการที่อยู่อาศัยของรัฐ. วารสารวิจัยและสาระทางสถาปัตยกรรม (JARS). เล่มที่ 17 ฉบับที่ 1: 43-63
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์. (2568). [ออนไลน์]. ช่องว่างระหว่างเรา: รู้จักกับ "วัยคด" ทัศนคติระหว่างช่วงวัยของคนสองรุ่น. [สืบค้นวันที่ 19 มีนาคม 2568]. จาก <https://lsed.tu.ac.th/published-message-content-39>
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2565). [วารสารออนไลน์]. "Generation Gap เข้าใจ “ความต่าง” ระหว่างวัย ความท้าทายใหม่โลกการศึกษา" [สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2568]. จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/ข่าวสาร/บทความทั่วไป/generation-gap-education/>
- วรัทยา อุทัยรัตน์, จินดาพันธ์ พุกโฉมงาม, นภัสสร มีชัย, ศิริวิมล อุดม, ปานทอ ชะหนู, สุนิสา คำสุข, (2566). การพัฒนารายการตรวจสอบลักษณะทางกายภาพสำหรับที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

หรือครอบครัวขยาย. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ. ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - มิถุนายน 2566 : 166-187

วรินทร์ งามพิทยพร, มงคล อัสวดีลภฤทธิ. (2565). การศึกษาปัญหาโครงการงานปรับปรุงและซ่อมแซมอสังหาริมทรัพย์. วิศวกรรมสารฉบับวิจัยและพัฒนา. ปีที่ 33 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2565:9-28

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2535). พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัมมาร. (2566). [ออนไลน์]. กระชับช่องว่างระหว่างวัยให้เป็นพื้นที่สบายใจในบ้านที่หลับสบาย [สืบค้นวันที่ 19 มีนาคม 2568]. จาก <https://www.sammakorn.co.th/en/article/Generationgap>

สุกานดา พันตาเอก, ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ, ณัฐณี เจียรกุล. (2566). รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของพ่อแม่เจเนอเรชันวายและเจเนอเรชันแซต. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 : 93-107

อิทธิพร ปรียาวงศากุล, ชนิกานต์ ยิ้มประยูร. (2558). “แนวทางการดัดแปลงโรงจอดรถอาคารพักอาศัยในโครงการบ้านจัดสรรเพื่อศึกษาการใช้พลังงาน.” วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 : 112-121.

อเนกพงศ์ อิทธิจันทร์, ฐาศุภร์ จันประเสริฐ, นริศรา พิงโพธิ์สภ. (2565). “ความสุขของครอบครัวภายใต้บริบทการอยู่ร่วมกันในสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย.” วารสารวิชาการพฤติกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 มกราคม 2565: 23-43

อรจิรา ศรีสวัสดิ์, ไตรรัตน์ จารุทัศน์. (2566). รูปแบบการปรับปรุงทางกายภาพของทรัพย์สินรอกการขยายประเภทบ้านเดี่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ ของบริษัทบริหารสินทรัพย์ กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). วารสารวิชาการ สารศาสตร์ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ฉบับที่ 1 ปี 2566: 207-220

เอกพิญ ชินะข่าย. (2564). “การดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลังในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.” วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ปีที่ 4 ฉบับที่ 3: 1-17

ภาคผนวก

A-01

แบบสอบถาม

ชุดที่.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ☐ ท่านเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง
2. ☐ ท่านเป็นผู้ตอบแบบสอบถามแทนท่านอื่น

1.1 เพศ

1. ☐ เพศชาย
2. ☐ เพศหญิง
3. ☐ LGBTQ

1.2 อายุปี

1.3 ท่านมีอายุอยู่ในช่วงวัยใด

1. ☐ อายุระหว่าง 15 - 27 ปี (GEN Z)
2. ☐ อายุระหว่าง 28 - 44 ปี (GEN Y)
3. ☐ อายุระหว่าง 45 - 59 ปี (GEN X)
4. ☐ อายุ 60 ปี ขึ้นไป (BABY BOOMER)

1.4 ท่านพักอาศัยอยู่กับผู้ร่วมอาศัยในที่พักอาศัยอยู่ในช่วงอายุกลุ่มใด ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1. ☐ อายุไม่เกิน 14 ปี (GEN ALPHA)
2. ☐ อายุระหว่าง 15 - 27 ปี (GEN Z)
3. ☐ อายุระหว่าง 28 - 44 ปี (GEN Y)
4. ☐ อายุระหว่าง 45 - 59 ปี (GEN X)
5. ☐ อายุ 60 ปี ขึ้นไป (BABY BOOMER)

1.5 สถานภาพทางครอบครัว

1. ☐ ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยรุ่นพ่อแม่และรุ่นลูกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน
2. ☐ ครอบครัวขยาย หมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบไปด้วย 3 รุ่นขึ้นไป คือ รุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่ และรุ่นหลาน
3. ☐ ครอบครัวข้ามรุ่น/แห่วงกลาง หมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยคน 2 รุ่น คือ รุ่นปู่ย่าตายาย และรุ่นหลาน ส่วนรุ่นพ่อแม่นั้นขาดหายไป
4. ☐ ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวลักษณะพิเศษที่มีเพียงแม่หรือพ่อที่เลี้ยงลูกตามลำพัง ซึ่งเป็นผลมาจาก การหย่า การละทิ้ง การแยกทาง หรือการเสียชีวิตของคู่สมรส

1.6 สถานภาพความสัมพันธ์ทางสายเลือดของผู้อยู่อาศัยร่วมกัน

1. ☐ ครอบครัวต่างสายเลือดอยู่อาศัยร่วมกัน
2. ☐ ครอบครัวสายเลือดเดียวกันอยู่อาศัยร่วมกัน
3. ☐ มีทั้ง ต่างสายเลือด และ สายเลือดเดียวกันอยู่อาศัยร่วมกัน

1.7 ท่านมีจำนวนสมาชิกในบ้าน.....กี่คน

1.8 อาชีพ

0. ☐ ไม่ได้ประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุ 1. ☐ ไม่ได้ประกอบอาชีพ พ่อบ้าน , แม่บ้าน
2. ☐ ไม่ได้ประกอบอาชีพ นักเรียน, นักศึกษา
3. ☐ รับจ้างทั่วไป
4. ☐ ค้าขาย
5. ☐ พนักงานบริษัท

6. ☐ ธุรกิจส่วนตัว
7. ☐ รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ

1.9 รายได้ต่อเดือน

1. ☐ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 12,500 บาท
2. ☐ 12,501 – 25,000 บาท
3. ☐ 25,001 – 41,667 บาท
4. ☐ 41,678 – 62,500 บาท
5. ☐ 62,501 – 83,334 บาท
6. ☐ 83,335 – 166,667 บาท
7. ☐ 166,668 บาทขึ้นไป

1.10 บ้านพักอาศัยของท่านเป็นบ้านพักอาศัยประเภทใด

1. ☐ ตึกแถว (ทาวน์โฮม , ทาวน์เฮาส์) 2. ☐ บ้านแฝด 3. ☐ บ้านเดี่ยว

1.11 อายุของบ้านพักอาศัยประมาณ.....ปี

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมของช่วงอายุวัย

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

2.1 ท่านใช้เวลาส่วนใหญ่ในพื้นที่ใดในบ้าน ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1. ☐ ห้องน้ำ 2. ☐ ห้องนอน
3. ☐ ห้องพระ 4. ☐ โถงนั่งเล่น
5. ☐ โถงทางเดิน 6. ☐ โถงรับแขก
7. ☐ ห้องนั่งเล่น 8. ☐ ห้องรับประทานอาหาร
9. ☐ ห้องครัว 10. ☐ ระเบียงหน้าบ้าน

11. ☐ โรงจอดรถ

2.2 จากข้อ 2.1 ระยะเวลาในการใช้พื้นที่ประมาณ.....ชั่วโมง/วัน

2.3 ท่านใช้เวลาส่วนใหญ่ในพื้นที่ใดในบ้านมากเป็นลำดับที่ 2

1. ☐ ห้องน้ำ	2. ☐ ห้องนอน	3. ☐ ห้องพระ
4. ☐ โถงนั่งเล่น	5. ☐ โถงทางเดิน	6. ☐ โถงรับแขก
7. ☐ ห้องนั่งเล่น	8. ☐ ห้องรับประทานอาหาร	9. ☐ ห้องครัว
10. ☐ ระเบียงหน้าบ้าน	11. ☐ โรงจอดรถ	

2.4 จากข้อที่ 2.3 ระยะเวลาในการใช้พื้นที่ประมาณ.....ชั่วโมง/วัน

2.5 ท่านนั่งทำงานหรือทำการบ้านภายในบริเวณส่วนใดของบ้าน

0. ☐ ไม่ได้ทำงาน , การบ้าน	1. ☐ พื้นที่รับแขก โต๊ะรับแขก
2. ☐ พื้นที่รับประทานอาหาร โต๊ะรับประทานอาหาร	
3. ☐ พื้นที่โถงนั่งเล่นดูTV โต๊ะกลาง	
4. ☐ มุมโต๊ะทำงาน,ทำการบ้าน ร่วมกับพื้นที่อื่น	
5. ☐ ห้องทำงาน,ทำการบ้าน เป็นสัดส่วนชัดเจน ที่มองเห็น หรือ ไม่เห็นพื้นที่อื่น	
6. ☐ ห้องนอน	

2.6 ท่านประกอบอาหารในการรับประทานอาหารกันเองภายในครัวเรือนหรือไม่

0. ☐ ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาหารรับประทานเองภายในครัวเรือน
1. ☐ ประกอบอาหารในการรับประทานเองภายในครัวเรือน

2.7 ท่านหรือผู้ร่วมอาศัยรับประทานอาหารร่วมกันหรือไม่

0. ☐ ต่างคนต่างรับประทาน
1. ☐ รับประทานอาหารร่วมกันเป็นครั้งคราว

2. ☐ ส่วนใหญ่ต้องรับประทานอาหารร่วมกัน

2.8 ท่านมีแม่บ้านในการช่วยดูแลบ้านหรือดูแลบุคคลในครอบครัวหรือไม่

☐ 0. ไม่มี

☐ 1. มี

2.9 ท่านเลี้ยงสัตว์หรือไม่

0. ☐ ไม่ได้เลี้ยง

2. ☐ เลี้ยง

2.10 สัตว์เลี้ยงของท่านเลี้ยงภายในบ้านหรือภายนอกบ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

0. ☐ ไม่ได้เลี้ยง

1. ☐ เลี้ยงภายในบ้าน

2. ☐ เลี้ยงภายนอกบ้าน

ส่วนที่3 ปัจจัยทางด้านการใช้สอยพื้นที่

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

3.1 บ้านของท่านได้มีการต่อเติมส่วนใดของบ้านไปบ้างแล้ว

0. ☐ ยังไม่มีการต่อเติม

1. ☐ โรงจอดรถ, หลังคาโรงจอดรถ

2. ☐ ทางลาดผู้สูงอายุ

3. ☐ ห้องนอนผู้สูงอายุ

4. ☐ ห้องน้ำผู้สูงอายุ

5. ☐ ห้องทำงาน

6. ☐ ห้องสันทนาการ , เอนกประสงค์

7. ☐ ห้องรับแขก

8. ☐ ห้องเก็บของ

9. ☐ ครุฑ

10. ☐ ซักล้าง , หลังคาซักล้าง

3.2 บ้านท่านมีหลังคาโรงจอดรถหรือไม่

0. ☐ ไม่มี

1. ☐ มี

3.3 โรงจอดรถของท่านมีพื้นที่หลังคาคลุมสามารถป้องกันแดดและฝนมีประสิทธิภาพ สะดวกสบายอย่างน้อยเพียงใด

0. ☐ น้อยที่สุด

1. ☐ น้อย

2. ☐ ปานกลาง

3. ☐ มาก

4. ☐ มากที่สุด

3.4 บ้านท่านมีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุหรือผู้พิการหรือไม่

0. ☐ ไม่มี 1. ☐ ไม่มีและต้องการให้มี 2. ☐ มี

3.5 บ้านของท่านมีหลังคาในพื้นที่ซีกล่างหรือไม่

0. ☐ ไม่มี 1. ☐ ไม่มีและต้องการให้มี 2. ☐ มี

3.6 พื้นที่ หรือ ห้องรับประทานอาหารของท่าน ใช้ร่วมกับพื้นที่อื่นใช่หรือไม่

0. ☐ ไม่ได้ใช้ร่วมกับพื้นที่อื่น 1. ☐ ใช้ร่วมกับพื้นที่อื่น

3.7 ท่านมีความพึงพอใจในการใช้สอยพื้นที่ห้องรับประทานอาหารของบ้านมากน้อยเพียงใด

0. ☐ น้อยที่สุด 1. ☐ น้อย 2. ☐ ปานกลาง 3. ☐ มาก 4. ☐ มากที่สุด

3.8 บ้านท่านมีห้องทำงานหรือไม่

0. ☐ ไม่มี 1. ☐ ไม่มีและต้องการให้มี 2. ☐ มี

3.9 ท่านมีความพึงพอใจในการใช้สอยพื้นที่ห้องทำงานมากน้อยเพียงใด

0. ☐ น้อยที่สุด 1. ☐ น้อย 2. ☐ ปานกลาง 3. ☐ มาก 4. ☐ มากที่สุด

3.10 ห้องนั่งเล่น ดูTV.ของบ้านท่าน เป็นพื้นที่ใช้สอยร่วมกับพื้นที่อื่นหรือไม่

0. ☐ ไม่ได้เป็นพื้นที่ใช้สอยร่วมกับพื้นที่อื่น 1. ☐ ใช้สอยร่วมกับพื้นที่อื่น

3.11 ท่านมีความพึงพอใจในการใช้สอยพื้นที่ห้องนั่งเล่น ดูTV.ของบ้านท่านมากน้อยเพียงใด

0. ☐ น้อยที่สุด 1. ☐ น้อย 2. ☐ ปานกลาง

3. ☐ มาก 4. ☐ มากที่สุด

3.12 ห้องนอนของท่านอยู่ที่ชั้นใดของบ้าน

1. ☐ ชั้น 1 2. ☐ ชั้น 2 3. ☐ ชั้น 3

3.13 ห้องนอนของท่านมีห้องน้ำในตัวหรือไม่

0. ☐ ไม่มี1. ☐ มี

3.14 บ้านของท่านมีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุหรือไม่

0. ☐ ไม่มี1. ☐ มี

3.15 ห้องนอนของท่านอยู่ติดกับห้องใดในบ้าน

1. ☐ ห้องน้ำ2. ☐ ห้องนอน3. ☐ ห้องพระ4. ☐ โถงนั่งเล่น5. ☐ โถงทางเดิน6. ☐ บันได7. ☐ โถงรับแขก8. ☐ ห้องนั่งเล่น9. ☐ ห้องรับประทานอาหาร10. ☐ ห้องครัว11. ☐ ระเบียงหน้าบ้าน12. ☐ โรงจอดรถ

3.16 ท่านมีความพึงพอใจในการใช้ห้องนอนเพื่อการพักผ่อนมากน้อยเพียงใด

0. ☐ น้อยที่สุด1. ☐ น้อย2. ☐ ปานกลาง3. ☐ มาก4. ☐ มากที่สุด

3.17 ท่านมีความต้องการที่จะต่อเติม หรือ ปรับปรุงบ้านพักอาศัยหรือไม่

0. ☐ ไม่มีความต้องการ1. ☐ มีความต้องการ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

B-01

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	206	51.5
หญิง	177	44.25
LGBTQ	17	4.25
ช่วงวัย		
15-27 ปี (GEN Z)	100	25.0
28-44 ปี (GEN Y)	100	25.0
45 –59 ปี (GEN X)	100	25.0
60 ปี ขึ้นไป (BABY BOOMER)	100	25.0
อาชีพ		
ไม่มีอาชีพ (ผู้สูงอายุ)	51	12.75
ไม่มีอาชีพ (พ่อบ้านแม่บ้าน)	15	3.75
ไม่มีอาชีพ (นักเรียน, นักศึกษา)	75	18.75
รับจ้างทั่วไป	30	7.5
ค้าขาย	8	2
พนักงานบริษัท	102	25.5
ธุรกิจส่วนตัว	38	9.5
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	81	20.25
ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 12,500 บาท	99	24.75
12,501– 25,000 บาท	58	14.5
25,001 – 41,667 บาท	105	26.25
41,678 – 62,500 บาท	60	15
62,501 – 83,334 บาท	28	7
62,501 – 83,334 บาท	35	8.75
166,668 บาทขึ้นไป	15	3.75

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นาย ประเมศร์ อุดร
ชื่อการค้นคว้าอิสระ	การปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อบรรเทาช่องว่างระหว่างวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
สาขาวิชา	นวัตกรรมและการออกแบบเพื่อความยั่งยืน
ประวัติ	วุฒิการศึกษา ปีการศึกษา 2551: สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี สถาปัตยกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย ประสบการณ์ทำงาน 2567 – ปัจจุบัน: สถาปนิก กองออกแบบและก่อสร้าง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ปี พ.ศ. 2559: กรรมการผู้จัดการ บริษัทพีเอ็มอาร์คิเทคสตูดิโอ จำกัด ปี พ.ศ. 2555 – 2559: สถาปนิก กองออกแบบและก่อสร้าง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ปี พ.ศ. 2552 – 2555: สถาปนิก บริษัท บริษัท โปรเซส อาร์คิเทค แอนด์ แพลนเนอร์ จำกัด สถานที่ติดต่อปัจจุบัน 5/23 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140 โทร. 0897786937 Email : parames0074@gmail.com